Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети,
Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Министрлар Советининг органи

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН | 12 январь 1972 йил, чоршанба | № 9 (15.180) | Баҳоси 2 тийин.

УЛКАН РЕЖАЛАР

Тошкент области корхоналари ва ташкилотлари коллективларининг тўққизинчи беш йиллик ва 1972 йил планларини муддатидан илгари бажариш юзасидан

СОЦИАЛИСТИК МАЖБУРИЯТЛАРИ

Тошкент области меҳнаткашлари Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг XXIV съезди шарафига кенг кўламда авж олган социалистик мусобақа асосида 1971 йил мажбуриятларини муваффақиятли бажардилар. Ўтган йили саноат корхоналарининг коллективлари пландагидан ташқари 91 миллион сўмликдан кўпроқ маҳсулот реализация қилдилар. Ишлаб чиқаришнинг планли ўсишининг деярли ҳаммасига меҳнат унумдорлигини ошириш эвазига эришилди. Капитал қурилиш планлари юксак даражада бажарилди. Халқ хўжалигига капитал маблағ сарфлаш кўпайди, асосий фондларни ишга тушириш 1970 йилдагига қараганда 21,4 процент ортди.

Тошкент области меҳнаткашлари СССР ташкил топганининг 50 йиллигини муносиб кутиб олиш, Ватанимизнинг иқтисодий қудратини янада мустаҳкамлаш ва совет халқининг фаровонлигини оширишга ўз ҳиссаларини қўшишга интилиб, зиммаларига қуйидаги социалистик мажбуриятларни олдилар:

Саноатда маҳсулот реализацияси ҳажми ва кўпчилик муҳим буюмларни ишлаб чиқариш бўйича 1972 йилги давлат плани муддатидан илгари 25 декабргача бажарилади. Кўпгина корхоналарнинг коллективлари ишлаб чиқаришнинг умумий ҳажми бўйича тўққизинчи беш йиллик марраларига узоғи билан Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 58 йиллиги кунигача эришиш мажбуриятини олдилар, бу саноатда беш йилликни муддатидан бир ой илгари бажаришни таъминлайди.

Моддий ва меҳнат ресурсларидан самаралироқ фойдаланиш, фан, техника ютуқларини ва илғор тажрибани ишлаб чиқаришга жорий қилиш асосида беш йил ичида электр энергияси ҳосил қилиш 40 процент, кўмир қазиб чиқариш деярли 1,5 миллион тонна, минерал ўғитлар ишлаб чиқариш икки баравар, пўлат 2,5 баравар, химия ва электротехника асбоб-ускуналари 44 процент, пахта териш машиналари 84 процент, қишлоқ хўжалик машиналари деярли бир ярим баравар ва уларга эҳтиёт қисмлар 1,9 баравар ортади.

Енгил, озиқ-овқат, гўшт-сут, маҳаллий ва мебель саноати корхоналари коллективлари 4 миллион сўмлик, тикувчилик буюмлари ишлаб чиқаришни 2 миллион дона, устки ва ички трикотаж 42 миллион метр, хом сурп ип газламалар, 3,3 миллион жуфт пойафзал, 10 миллион сўмлик мебель, гўшт-сут маҳсулотларини 21 миллион сўмлик кўпайтиришни таъминлайдилар, шунингдек, маҳсулотнинг бошқа турларини ишлаб чиқаришни кўпайтирадилар.

Оғир индустрия корхоналари ходимлари маданий-маиший эҳтиёжлар ва рўзғор учун буюмлар ишлаб чиқаришни беш йил мобайнида икки баравардан зиёд, 1972 йилда эса 44 процент кўпайтирадилар.

Область саноати меҳнаткашлари 1972 йилда пландагидан ташқари 62 миллион сўмлик маҳсулот, шу жумладан 120 минг тонна кўмир, 3 минг тонна қора металлар прокати, 23 минг тонна минерал ўғитлар, 500 минг сўмлик кабель маҳсулоти, 9 минг тонна цемент, 3 миллион дона бинокорлик ғишти, 10 минг квадрат метр деразa ойнаси, 500 минг квадрат метр линолеум, 180 минг жуфт чарм пойафзал, 50 минг дона трикотаж кийимлари, 370 минг сўмлик мебель ва бошқа жуда кўп маҳсулотларни реализация қилиш мажбуриятини олдилар.

Беш йиллик мобайнида меҳнат унумдорлигини 36 процент ошириш таъминланади, 1972 йилда эса меҳнат унумдорлигини ошириш бўйича топшириқ 1,5 баравар ортиғи билан адо этилади, саноат маҳсулоти ҳажми планли ўсишининг ҳаммаси меҳнат унумдорлигини ошириш ҳисобига таъминланади.

Ишлаб чиқаришнинг самарадорлигини янада ошириш, мавжуд резервлардан фойдаланишни яхшилашга ҳамда иқтисодий тежамкорликни кучайтиришга қаратилган тадбирларни амалга ошириш ҳисобига беш йилликда пландагидан ташқари 75 миллион сўмлик, шу жумладан 1972 йилда 15 миллион сўмлик фойда олинади.

Ишлаб чиқарилаётган буюмлар конструкциясини муттасил такомиллаштириш, технологик жараёнларни ва маҳсулот сифатини яхшилаш, моддий-техника ресурсларини тежаб-тергаб сарфлаш йўли билан ҳар йили ками билан 130 миллион киловатт-соат электр энергияси, 15 минг тонна шартли ёқилғи, 4,5 минг тонна қора ва рангли металлар, 700 тонна пахта, 3 миллион дециметр чарм товарлар ва бошқа жуда кўп хом ашё ва материаллар тежаб қолинади.

Беш йиллик мобайнида саноат буюмларининг ками билан 90 тури, шу жумладан 1972 йилда 28 тури давлат «Сифат белгиси» аттестациясидан ўтказишга тайёрланади.

Техника тараққиётини янада тезлаштиришга эришиб, беш йилликда ками билан 300 та, шу жумладан 1972 йилда 56 та автоматик, поток механизациялашган ва конвейер линиялари ўрнатилади. 5 мингта, шу жумладан 1972 йилда 1 мингдан ортиқ янги юксак унумли асбоб-ускуналар ўрнатилади. 1975 йилгача программа асосида бошқариладиган станоклар парки 500 тага етказилади.

1972 йилда 13 цех ва участкани комплекс механизациялаш ва автоматлаштириш ишлари амалга оширилади.

Беш йиллик давомида қўл меҳнати билан банд бўлган ишчиларнинг сонини 15 процент камайтиришга эришилади.

Саноат корхоналари, илмий, лойиҳалаш ва конструкторлик ташкилотларининг биргаликдаги куч-ғайратлари билан беш йил ичида 600 га яқин, 1972 йилда эса 110 та янги машиналар, асбоб-ускуналар ва приборларнинг янги хиллари, шунингдек тикувчилик буюмлари, трикотаж, пойафзал ва мебелнинг мингга яқин янги модель ва хиллари ишлаб чиқилади ва ўзлаштирилади.

1971—1975 йилларда ишлаб чиқаришга рационализаторлик таклифлари ва ихтироларни жорий қилиш йўли билан камида 125 миллион сўм, шу жумладан 1972 йилда 25 миллион сўм иқтисодий самара олинади.

Қурилишда капитал маблағларни марказлаштириш, лойиҳалар ва сметалар сифатини ошириш, қувватлардан фойдаланишни яхшилаш, қурилишни ташкил этишни такомиллаштириш ҳисобига қурилиш-монтаж ишлари ҳажми бўйича 1972 йил плани 28 декабргача бажарилади.

Қурилишни янада индустрлаштириш, шунингдек прогрессив конструкциялар, буюмлар ва материаллар, такомиллашган машиналар, механизмлар ва асбоблардан фойдаланиш асосида беш йил мобайнида меҳнат унумдорлигини 38 процент оширишга эришилади.

1972 йилда қурилиш таннархи 3 процент камайтирилади. Қурилиш ишлари сифати яхшиланади ва уй-жой ҳамда граждан биноларининг ками билан 75 проценти «яхши» ва «аъло» баҳолар билан фойдаланишга топширилади.

Беш йил мобайнида экскаватор, трактор, «Таштекстильмаш», чинни заводлари, Тошкент тўқимачилик комбинати, «Юлдуз» тикувчилик фирмаси, 1-пойафзал фабрикаси ва бошқа корхоналар реконструкция қилинади ва кенгайтирилади. Ўзбекистон металлургия заводида ҳар йили 20 минг тонна буюмлар ишлаб чиқариш қувватига эга бўлган сирланган пўлат идишлари цехи қурилиши авж олдирилади ва унинг 1973 йилда фойдаланишга топширилиши таъминланади.

1972 йилда Олмалиқ кон-металлургия комбинатининг объектлари норматив муддатлардагига қараганда 1-2 ой илгари фойдаланишга топширилади. Тошкент трактор заводида 10 минг тонна поковка ва штамповка ишлаб чиқарувчи қувватлар 7 ноябргача, Чирчиқ трансформатор заводида куч трансформаторлари тайёрловчи қувватлар 20 декабргача ишга туширилади. Хўжакент ГЭСи, Ангрен резина комбинати қурилиши авж олдирилади.

Қатор объектлар планда белгиланган муддатлардан илгари, жумладан Тошкентдаги 1-тажриба-экспериментал механика заводида 4 минг тонна қурилиш металл конструкциялари ишлаб чиқарувчи қувватлар 5 декабргача, Чиноз майдалаш-саралаш заводида 530 минг кубометр шағал тайёрловчи қувватлар 30 августгача, Сергели посёлкасидаги ремонт-механика заводида 4,2 минг тонна металл конструкциялари ишлаб чиқарувчи қувватлар 30 ноябргача ишга туширилади. Ангрен олтин саралаш фабрикасининг асосий объектларида 1972 йилнинг IV кварталида ишга солиш ва созлаш ишларини бошлаб юбориш.

1972 йилда 1 миллион квадрат метрга яқин турар-жой, 22 минг ўқувчи ўринли мактаблар, 10 минг 460 ўринли мактабгача ёшдаги болалар муассасалари, 900 ўринли касалхоналар, ҳар сменада 1 минг 700 беморга хизмат кўрсатувчи шифохоналар, 4 кинотеатр, 40 та савдо корхоналари ва бошқа объектларни қуриш назарда тутилади.

1972 йилда Тошкент метрополитенининг биринчи навбатини қуриш бўйича ишлар авж олдирилади. Кон-проходка ишлари йиллик плани 25 декабргача бажарилади. 1972—1975 йилларда Тошкент ва Олмалиқда троллейбус линиялари 44 километр узайтирилади. Чирчиқда эса 10 километр узунликда троллейбус линияси қурилади.

1972 йилда қурилишда ками билан 7 минг тонна цемент, 800 тонна металл, 3 минг кубометр ёғоч-тахта материаллари, 1,2 миллион дона ғишт ва 4 минг квадрат метр дераза ойнаси тежаб қолинади.

Беш йиллик давомида ер ости коммуникациялари 2,2 минг километр, шу жумладан 1972 йилда 322 километр узайтирилади. Мавжуд уй-жой фондининг 165 мингдан ортиқ квартираси, шу жумладан 1972 йилда мавжуд уй-жой фондининг 34 мингга яқин квартираси газлаштирилади.

Аҳолига коммунал хизмати кўрсатиш ҳажми ортади, янги меҳмонхоналар, ҳаммом-кир ювиш комбинатлари фойдаланишга топширилади.

Тошкент темир йўл бўлими коллективи йиллик планни 28 декабргача бажариш, пландагидан ташқари 100 минг тонна юк ортиш мажбуриятини олди.

Автомобиллар билан юк ташиш йиллик плани муддатидан илгари бажарилади ва қўшимча 575 минг тонна халқ хўжалик юклари ҳамда 2,6 миллион йўловчи ташилади. Пландагидан ташқари 232 минг сўмлик фойда олинади.

Йўллар қурилиши ва ремонти бўйича йиллик план 20 декабргача тугалланади ҳамда пландагидан ташқри 200 минг сўмлик иш бажарилади. Умумий узунлиги 110 километр бўлган автомобиль йўллари муддатидан илгари фойдаланишга топширилади.

Ҳаво транспорти билан юк ташиш давлат плани 1972 йилнинг 29 декабригача бажарилади. Йиллик топшириқдагидан ташқари 25 миллион пассажир-километр училади, 20 минг пассажир ташилади ва 200 тонна юк жўнатилади.

Автоматик телефон станцияларининг ҳажми 26 минг номерга кўпайтирилади. Абонентлар сонини 15 минг номерга кўпайтириш планини 25 декабргача бажариш таъминланади.

Қишлоқ хўжалигига ёрдам кучайтирилади. Колхоз ва совхозларга қишлоқ хўжалик машиналари, уларга эҳтиёт қисмлар, қишлоқ хўжалик объектлари учун материаллар, буюмлар ва конструкциялар етказиб бериш квартал ва йиллик топшириқлари муддатидан илгари бажарилади.

Қишлоқ хўжалик машиналари ва уларга эҳтиёт қисмлар 1971 йил планидагига қараганда 9 миллион сўм кўп етказиб берилади.

Шаҳар қурилиш ва монтаж ташкилотлари кучи билан Тошкент ва Сирдарё областлари колхозлари ва совхозлари учун 1972 йилда теплицалар, паррандачилик фабрикалари, чорвачилик комплекслари, уй-жойлар ва бошқа объектларни бунёд этишда 22 миллион сўмликка яқин қурилиш-монтаж ишлари бажарилади.

Аҳолига савдо ва маиший хизмат кўрсатиш анча яхшиланади. Чакана товар обороти, давлат ва кооператив савдоси бўйича 1972 йил плани 26 декабргача бажарилади, планга қўшимча равишда аҳолига 25,7 миллион сўмлик товарлар сотилади. Савдо ва умумий овқатланиш корхоналари тармоғи кенгайтирилади, 3 та сабзавот омбори фойдаланишга топширилади.

Ярим фабрикатлар билан савдо қилувчи янги магазинлар, шунингдек магазинлар ҳузурида уйга етказиб бериладиган буюртмалар қабул қилувчи бўлимлар ва пунктлар очилади.

Беш йиллик мобайнида аҳолига **маиший хизмат кўрсатиш** ҳажми 45 процент ортади, 567 та янги маиший хизмат кўрсатиш корхоналари, шу жумладан 1972 йилда 115 та корхона фойдаланишга топширилади. Маиший хизмат кўрсатиш йиллик плани 28 декабргача бажарилади.

Олий ўқув юртлари ва илмий-тадқиқот институтларининг коллективлари куч-ғайратлари ва ижодий изланишларини муҳим проблемаларни ҳал қилишга қаратиш, перспектив ва йиллик тематик планларни муваффақиятли бажариш, тадқиқотларнинг юксак самарадорлигини таъминлаш, техника тараққиётини жадаллаштириш вазифаларини ҳал қилиш учун саноат корхоналари ва қурилиш ташкилотлари билан ҳамкорликни кучайтириш мажбуриятини олдилар.

Маданият ва санъат ходимлари партия XXIV съезди совет кишиларини коммунистик онглилик руҳида тарбиялаш бўйича қўйган вазифаларни амалга оширишда фаол иштирок этадилар. Ижодий интеллигенция намоёндалари бизнинг буюк давримизга муносиб, ватанимизни, партия ва совет халқини шарафловчи янги асарлар яратадилар.

* * *

Тошкент области меҳнаткашлари тўққизинчи беш йиллик план топшириқларини муваффақиятли бажариш учун курашга ўзларининг муносиб ҳиссаларини қўшажаклари ҳақида КПСС ленинчи Марказий Комитетини ишонтирадилар.

УШБУ СОЦИАЛИСТИК МАЖБУРИЯТЛАР МЕҲНАТКАШЛАР КОЛЛЕКТИВЛАРИ ТОМОНИДАН МУҲОКАМА ЭТИЛИБ ҚАБУЛ ҚИЛИНГАН ҲАМДА ОБЛАСТЬ ПАРТИЯ-ХЎЖАЛИК АКТИВИ ЙИҒИЛИШИДА МАЪҚУЛЛАНГАН.

Ўртоқ Динмуҳаммад Аҳмедович КУНАЕВГА

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети Сизни, Коммунистик партия билан Совет давлатининг таниқли арбобини олтмиш ёшга тўлган кунингизда қизғин табриклайдилар.

Динмуҳаммад Аҳмедович, Сизга сиҳат-саломатлик, узоқ умр ва совет халқининг бахт-саодати, мамлакатимизда коммунизм тантанаси йўлида бундан буён ҳам самарали ишлашингизни тилаймиз.

СОВЕТ ИТТИФОҚИ КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ

СССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИ

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАРМОНИ

ЎРТОҚ Д. А. КУНАЕВГА СОЦИАЛИСТИК МЕҲНАТ ҚАҲРАМОНИ УНВОНИ БЕРИШ ТЎҒРИСИДА

Коммунистик партия ва Совет давлати олдидаги катта хизматлари учун ҳамда туғилган кунига олтмиш йил тўлганлиги муносабати билан КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, Қозоғистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари ўртоқ Динмуҳаммад Аҳмедович **Кунаевга Социалистик Меҳнат Қаҳрамони** унвони берилсин ва унга **Ленин** ордени ҳамда **«Ўроқ ва Болға»** олтин медали топширилсин.

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Н. ПОДГОРНИЙ.

СССР Олий Совети Президиумининг Секретари М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль, 1972 йил, 11 январь.

БЕШ ЙИЛЛИК ОДИМЛАРИ

ТОШКЕНТ ОБЛАСТИНИНГ ОШИРИЛГАН МАЖБУРИЯТИ

11 январда Тошкент области партия-хўжалик активининг йиғилиши бўлиб ўтди. 1971 йилги социалистик мажбуриятларни бажариш якунлари ва шу йилги планларни муддатидан илгари бажариш вазифалари тўғрисида область партия комитетининг секретари Н. И. Малихин қилган доклад муҳокама этилди.

Йиғилиш қатнашчилари область саноат корхоналари ва ташкилотларининг коллективлари тўққизинчи беш йиллик ва 1972 йилги планларни муддатидан илгари бажариш юзасидан зиммаларига олган социалистик мажбуриятларни маъқулладилар. Жумладан, саноат маҳсулотини реализация қилиш ҳажми ва кўпчилик энг муҳим буюмлар ишлаб чиқариш юзасидан 1972 йилги планни 25 декабргача бажариш кўзда тутилди.

Йиғилишда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг иккинчи секретари В. Г. Ломоносов қатнашди. (ЎзТАГ).

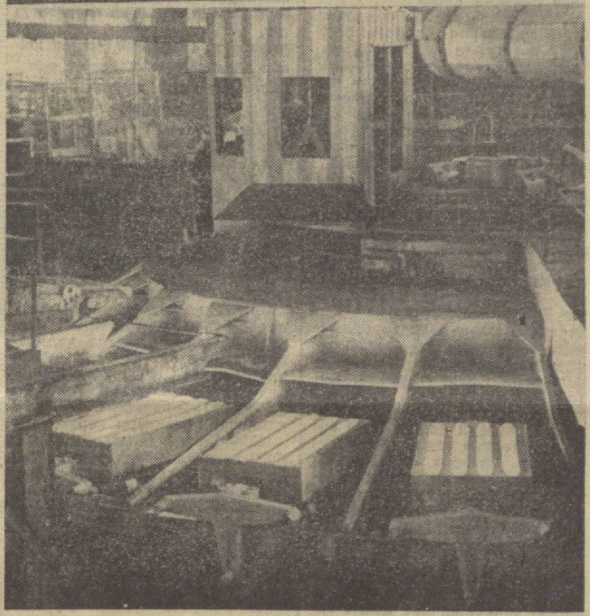

Рангли металлургиямиз фахри ҳисобланган Олмалиқ мис эритиш заводи коллективи беш йилликнинг иккинчи йилини зарбдор суръат билан бошлади. Суратларда: юқорида пешқадам мис эритувчи Геннадий Пономарев. Пастда эса мисни автоматик қуядиган машинани кўриб турибсиз. Бу корхонада автоматика кенг қўлланилаётгани учун ҳам коллектив қувончли ютуқларга эришмоқда.

И. Глауберзон фотолари.

БИРИНЧИ ҲОСИЛ

Ўзбекистон деҳқонлари қишки сабзавот ҳосилини йиғиштириб олишга киришдилар. Тошкент яқинидаги республикада энг катта 1-теплица комбинатида дастлабки 20 тонна помидор ва бодринг ҳосили териб олинди. Ойнаванд пайкал ҳосили магазинларга ва парҳез таомлари тайёрланадиган ошхоналарга юборилди. Нишонбой Шоёқубов бошлиқ бригада ҳар квадрат метр ердан 13 килограмм сабзавот олмоқда.

Ҳозир республикада ўттиз гектар ойнаванд пайкал бор. Йил охиригача яна йигирма гектар ана шундай пайкал барпо этилади. (ЎзТАГ).

ПАРТИЯ КАДРЛАРИНИНГ ЎҚУВИ

Тошкентдаги раҳбар партия ва совет кадрларини қайта тайёрлаш республикалараро курсларида тингловчиларнинг навбатдаги группаси машғулотларга киришди. Бу группада Ўзбекистон, Тожикистон ва Туркманистон қишлоқ район партия комитетларининг биринчи секретарлари бор.

Район партия комитетлари секретарлари бир ой давомида партия қурилиши, халқ хўжалигини ривожлантиришнинг актуал масалалари юзасидан лекциялар тинглайдилар, КПСС XXIV съезди қарорларини амалга ошириш борасидаги иш тажрибалари билан ўртоқлашадилар. Республиканинг раҳбар партия ва совет ходимлари, таниқли олимлар лекция ўқийдилар.

11 январда бўлиб ўтган биринчи машғулотда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг иккинчи секретари В. Г. Ломоносов тингловчилар олдида сўзга чиқди. Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Раиси Н. Ж. Худойбердиев «СССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг янги беш йиллик плани — коммунизмнинг моддий-техника базасини вужудга келтиришнинг муҳим босқичи» деган темада лекция ўқиди. (ЎзТАГ).

ХЎЖАЛИК ЙИЛИ ЯКУНЛАРИ

ЧОРВАДОРЛАР МУВАФФАҚИЯТИ

Республикамиз чорвадорлари тўққизинчи беш йилликнинг биринчи йилини муваффақиятли якунладилар. 157,9 минг тонна планга нисбатан 106,8 процент сўқим, бўрдоқи ва парранда гўшти тайёрланди. 380 минг тонна сут тайёрланиб план 111 процент, 353 миллион дона тухум тайёрланиб план 127 процент, 21 минг тоннадан кўпроқ жун тайёрланиб план 109,8 процент, 2 миллион дона қоракўл тери тайёрланиб план 105,8 процент бажарилди. Яна кўплаб бошқа хил чорвачилик маҳсулотлари етказиб берилди. Гўшт тайёрлаш бўйича Тошкент ва Фарғона областлари, сут тайёрлаш бўйича Андижон ва Сирдарё областлари, тухум тайёрлаш бўйича Наманган ва Хоразм областлари, қоракўл тери тайёрлаш бўйича Бухоро области план ва қўшимча топшириқларни анча ошириб бажардилар.

Чорвачилик маҳсулдорлиги, ҳусусан сут соғиб олиш анча ошди, йирик ва майда қорамолларнинг оғирлиги айниқса юқори бўлди.

1971 йилнинг муваффақиятлари тўққизинчи беш йилликнинг чорвачиликни ривожлантириш планларини бажаришга қўшилган муносиб ҳисса бўлди. Бироқ қўлга киритилган ғалабалар билан қаноатланиб қолмаслигимиз керак. Олдимизда жуда катта ва мураккаб вазифалар турибди. Шулардан бири чорва қишловини ташкилий жиҳатдан уюшқоқлик билан, бехатар ўтказишдир.

Республиканинг ҳамма жойида қор ёғиб, ҳаво совиди. Об-ҳаво маълумотига қараганда, бундай ҳол анча давом этадиганга ўхшайди. Чорвадорларимизнинг туёқ сонини тўла сақлаш, уларнинг маҳсулдорлигини ошириш, соғлом насл олишдаги масъулиятни икки-уч баравар кучайтириш, ҳар бир фермада чорва молларини тўқ ва иссиқ сақлайлик. Бугуннинг бош вазифаси шу.

Республиканинг кўпгина илғор хўжаликлари чорва қишловига ўз вақтида яхши тараддуд кўрдилар. Сирдарё областидаги «Малик», Тошкент областидаги 1-«Чиноз», Намангандаги Ленин номли совхозларда, Қувадаги «Коммунизм», Попдаги Ленин номли колхозлар ва бошқа хўжаликларда чорва бинолари ўз вақтида иситилди, озуқа ташиб келтирилди, чорва молларни илмий асосда озиқлантириш рациони тузилди.

Афсуски, ҳамма жойда иш шундай яхши ташкил қилинган деб бўлмайди. Сурхондарё областининг қатор хўжаликларида ем-хашакни сарфлашда эгасизликка йўл қўйиляпти, қаттиқ ҳисоб-китоб олиб борилмаяпти. Қорақалпоғистоннинг Кегайли районида кўпчилик бинолар қишловга мослаштирилмаган. Натижада ёш қорамолларни сақлаш қийин бўляпти. Андижон области ва бошқа областларнинг қатор хўжаликларида ҳам анчагина камчиликлар сезиляпти.

Республикамиз учун қиш одатдагидан бошқачароқ — қаттиқроқ келди. Илғор хўжаликлардан намуна олиб, қишловни соз ўтказишга қаратилган резервларни қидириб топиш ва ишга солиш керак.

Чорвадорларнинггина эмас, айни кезда партия ташкилотлари, район ва область қишлоқ хўжалик органлари, меҳнаткашлар депутатлари маҳаллий Советларининг эътибори ҳам қишловни бехатар ўтказишга қаратилиши керак.

ҒАЗАБ БИЛАН ҚОРАЛАМОҚДАЛАР

Вьетнам Демократик Республикасини яна бомбардимон қила бошлаган Америка ҳарбийларининг жинояткорона ҳаракатларини Ўзбекистон меҳнаткашлари ғазаб билан қораламоқдалар.

«Шаргуньуголь» кон бошқармаси шахтёрларининг митингида проходкачилар бригадири Парда Хурсанов сўзга чиқиб бундай деди:

— АҚШ империалистлари ўт билан хатарли равишда ўйнашаётганликларини холис ниятли ҳамма кишилар кўриб турибди. Лекин агрессорлар қанчалик ҳаддидан ошмасинлар, Вьетнам халқи албатта ғалаба қозонади. Чунки, Вьетнам халқи ҳаққоний иш учун курашмоқда, бутун тараққийпарвар инсоният унга ҳамдам бўлиб турибди.

Республиканинг кўпгина корхоналари, колхозлари, совхозлари ва муассасаларида АҚШнинг қароқчилик ҳаракатларига қарши норозилик митинглари бўлиб ўтди. Митингларнинг қатнашчилари бундан буён ҳам Вьетнам халқи билан қардошларча бирдамликни мустаҳкамлашга интилаверишларини айтдилар, жонажон Коммунистик партия билан совет ҳукуматининг бахт-саодат, озодлик ва тараққиёт учун курашаётган ҳамма халқлар манфаатларига мос бўлиб тушадиган тинчликсевар ташқи сиёсатини якдиллик билан маъқуллайдилар.

Ўзбекистон меҳнаткашларининг коллективлари ўзлари қабул қилган резолюцияларида Вьетнамдаги ва бутун Ҳинди-Хитойдаги Америка қўшинларини дарҳол олиб чиқиб кетишни талаб қилдилар. (ЎзТАГ).

АДИР УЙҒОНДИ

ЛЕНИНСК, 11 январь. (ЎзТАГ мухбири М. Раҳимов). Ленинск яқинидаги Асака адирининг қўриқ массивини механизмлар шовқини уйқудан уйғотди. Машиналар катта насос станцияси пойдевори учун чуқур қазишга киришди. Станцияга ўрнатиладиган кучли электр қурилмалар Шаҳрихон сой сувини 146 метр баландга кўтариб беради, бу сув уч минг гектарга яқин ерни пахтазорга айлантириш ва бошқа экинлар экиш имконини беради.

СОЦИАЛИСТИК ИНТИЗОМ ҲАММА УЧУН МАЖБУРИЙ

М. ЗОИДОВ,
Ўзбекистон касаба союзлари республика Советининг раиси

Социалистик меҳнат интизоми совет кишилари учун ҳаётий қонундир. **«Социалистик интизом,** — деди КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари Л. И. Брежнев КПСС Марказий Комитетининг партия XXIV съездига ҳисобот докладида, — **жамиятнинг барча аъзолари учун ягона, барча ва ҳар бир киши учун мажбурий бўлган интизомдир».** Меҳнат интизоми ишлаб чиқаришнинг аниқ ташкил этилиши, меҳнатни илмий асосда ташкил этиш планларининг жорий этилиши, кадрлардан моҳирона фойдаланиш билан узвий боғлангандир.

Меҳнатни тўғри ташкил этиш социалистик меҳнат интизомининг ажралмас қисми ҳисобланади. Республикамиздаги кўпгина ишлаб чиқариш корхоналари, цехлар ва бригадаларда меҳнат интизоми яхши йўлга қўйилган, план ва социалистик мажбуриятлар мунтазам ошириб бажарилмоқда, меҳнат унумдорлигини тинмай оширишга эришилмоқда. В. И. Ленин номли Ўзбекистон металлургия заводида меҳнат интизомига қатъий риоя қилинаётгани сабабли завод коллективи кейинги йилларда йигирма марта Бутуниттифоқ социалистик мусобақасида биринчи ўринни эгаллашга муваффақ бўлди. Хўжайли кема ремонти заводи тўққизинчи беш йилликнинг биринчи йили планини барча соҳалар бўйича муддатидан илгари ошириб бажарди. Бу ерда коммунист В. Ковтун бошлиқ пайвандчилар, С. Бекжонов бошлиқ қозончилар бригадалари меҳнатга коммунистик муносабатда бўлиш намуналарини кўрсатмоқдалар. Бригада аъзолари корхонада меҳнат интизомининг бузилишига қарши кескин кураш олиб бормоқдалар. Бу эса ўз навбатида ишлаб чиқариш топшириқларининг муваффақиятли адо этилишини таъминламоқда.

Қува цемент комбинати куйдириш цехи коллективи меҳнат интизомига қатъий риоя қилаётган коллективлардан ҳисобланади. Бу ерда ишлаётган барча ишчи ва хизматчилар бирбирларига нисбатан юксак талабчанлик қилиб борадилар. Цехда меҳнат интизоми яхши йўлга қўйилгани сабабли ўтган йил мобайнида пландан ташқари бир неча миллион тоннага яқин клинкер ишлаб чиқаришга эришилди.

Меҳнат ва ишлаб чиқариш интизомини мустаҳкамлашда социалистик мусобақанинг роли ниҳоятда катта бўляпти. Республика касаба союзлари партия ташкилотлари раҳбарлигида ўзининг бутун фаолиятини социалистик мусобақани ҳар томонлама авж олдириш учун сафарбар этмоқда. Республика халқ хўжалигида меҳнат қилаётган кишиларнинг 95 проценти Бутуниттифоқ социалистик мусобақа ҳаракатига қўшилган, уларнинг кўпчилик қисми коммунистик меҳнат зарбдорларидир. Касаба союзлари Советлари, комитетлари ва шунингдек, бошланғич ташкилотлар ижодий ташаббускорликни кенг ёйиш, меҳнаткашларни ватанпарварлик ҳамда меҳнатга муҳаббат руҳида тарбиялаш соҳасида кўпгина ишларни қилмоқдалар.

КПСС Марказий Комитетининг Тула область партия ташкилотининг саноат корхоналари ва қурилишларда коллективни социалистик меҳнат интизоми руҳида тарбиялашдаги ишлари тўғрисида қабул қилган қарори меҳнат ва давлат интизомини мустаҳкамлашда катта роль ўйнади, барча ишлаб чиқариш коллективлари учун принципиал аҳамиятга эга бўлди, асосий қўлланма бўлиб қолди.

КПСС Марказий Комитети қарорида ишлаб чиқаришда меҳнат интизомини мустаҳкамлаш меҳнаткашлар оммасининг жонажон иши эканлиги алоҳида қайд этилди. Республикамизда меҳнат интизомини КПСС Марказий Комитети қарори даражасида ташкил этган корхона ва қурилишлар жуда кўп. Аммо шу билан бир қаторда баъзи корхоналарда прогул қилиш, меҳнат интизомини қўпол равишда бузиш ҳоллари ҳам рўй бермоқда. Кишиларни коммунистик жамият қурувчиси қилиб етиштириш, уларни жамият олдида юксак масъулият ҳис қилиш, ишлаб чиқаришда олган мажбуриятини тўла ошириб бажариш, меҳнатга коммунистик муносабатда бўлиш руҳида тарбиялаш, меҳнат унумдорлигини оширишнинг муҳим омили — социалистик мусобақани авж олдириш, ишлаб чиқариш ва меҳнат интизомини мустаҳкамлаш масалалари касаба союзлари ташкилотларининг доимо диққат марказида бўлмоғи керак.

Республика касаба союзлари бу вазифаларни амалга оширишнинг турли форма ва методларидан унумли фойдаланмоқдалар. Ўн мингга яқин маданият саройлари ва уйлари, клублар, қизил бурчаклар, кутубхоналарга эга бўлган касаба союзларининг кўп тармоқли маданий-оқартув шохобчалари, 1360 га яқин касаба союзлари кино установкалари, 285 та халқ университетлари ва кўплаб спорт иншоотларидан ана шу мақсадда фойдаланилмоқда.

Меҳнат тарбиясининг энг яхши ва янги формаларидан бири — меҳнат ветеранлари советлари ва жамоатчилик асосида ишлайдиган кадрлар бўлимлари республикамиз ишлаб чиқариш корхоналари ва ташкилотларида кенг тарқалмоқда. Тошкент асбобсозлик заводида илгари меҳнат интизомини бузиш ва прогул қилиш каби воқеалар тез-тез содир бўлиб турар эди. Заводда ишлаб чиқариш ветеранлари совети ташкил топгандан сўнг бу аҳвол барҳам топди. Корхона ишлаб чиқариш ветеранлари совети сафига энг яхши ишчилар кирган. Совет партия, касаба союзлари ва комсомол ташкилотлари билан ҳамкорликда корхона ишлаб чиқаришининг ҳамма соҳаларида фаол иштирок этяпти, ишчи ва хизматчилар билан, айниқса ёшлар билан тез-тез суҳбатлар уюштирмоқда, ёш ишчиларнинг кундалик турмуши, ўқиши ва тарбияси устидан мунтазам назорат қилиб бормоқда. Ишлаб чиқариш ветеранлари Совети шунингдек Фарғона нефтни қайта ишлаш заводи ва Охунбобоев номли тикувчилик фабрикасида ҳам фаол иш олиб бормоқда.

Тошкент трактор заводи, Ўзбекистон химия машинасозлиги заводи, Чкалов номли самолётсозлик заводи, Шарғун кўмир кони ва Фарғона тўқимачилик комбинати касаба союзлари ташкилотлари қўллаётган ҳалол ва сидқидилдан қилинаётган меҳнат учун кишиларни моддий ва маънавий рағбатлантириш ёки ана шу рағбатлантириш ҳуқуқидан маҳрум этиш каби формалар ҳам меҳнат интизомини яхшилашда муҳим роль ўйнамоқда. Бу корхоналарда ишлаб чиқариш топшириқларини мунтазам ошириб бажараётган, ишда ҳам, турмушда ҳам ўз ўртоқларига намуна кўрсатаётган, меҳнат интизомига қатъий риоя қилаётган кишилар ҳар томонлама рағбатлантириб борилмоқда. Меҳнат интизомини мунтазам бузаётган ва план-топшириқларини бажармаётган кишиларга нисбатан эса моддий ва маънавий таъсир ўтказилмоқда, касаба союзлари ташкилотлари қарори билан улар айрим имтиёзлардан маҳрум қилинмоқда.

Баъзи корхона ва ташкилотларнинг раҳбарлари меҳнат интизомини мустаҳкамлашда фақат маъмурий чора кўриш билангина чекланиб қолмоқдалар, ҳайфсан эълон қилишни таълим-тарбиянинг энг муҳим воситаси деб қарамоқдалар. КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари Л. И. Брежнев КПСС Марказий Комитетининг партия XXIV съездида қилган ҳисобот докладида ана шуни назарда тутган ҳолда **«Кадрлар интизомини ва масъулиятини ошириш — энг муҳим вазифаларимиздан биридир. Бунда биз қўрқувга, қўпол маъмуриятчилик методларига асосланадиган интизомни назарда тутмаяпмиз. Бундай ҳоллар кишиларни ишончдан, ташаббусдан маҳрум қилади, ўринсиз эҳтиёткорлик ва нопокликни келтириб чиқаради. Гап кишиларнинг юксак онги ва масъулиятига асосланган интизом ҳақида бормоқда»**, деб айтган эди.

Коммунистик жамият қурилишида фидокорлик кўрсатиб меҳнат қилаётган совет кишиларини тарбиялаш партия, совет, хўжалик ва барча жамоат ташкилотларининг муҳим вазифасидир. У социалистик меҳнат интизоми бузилишининг ҳар қандай кўринишларини бутунлай тугатиш ишига хизмат қилдирилмоғи лозим. Тартиб-интизомни бузувчи ҳар қандай кўринишлар жамоатчилик диққат-эътиборидан четда қолмаслиги зарур. Интизомни бузувчи кишилар ўз қилмишлари учун қонун ва ўртоқлари олдида жавоб беришларини яхши тушуниб етмоқлари керак.

Социалистик мусобақа ва коммунистик меҳнат ҳаракати интизомлилик ва уюшқоқликни тарбиялашнинг муҳим омилидир. Социалистик мусобақа якунлари кўриб чиқилаётганда меҳнат-интизомига қандай риоя қилинаётганлиги ҳам ҳисобга олиниши керак.

КПСС Марказий Комитетининг «Социалистик мусобақани ташкил этишни янада яхшилаш тўғрисида» қабул қилган қарори республика касаба союзларининг социалистик мусобақани уюштириш ва социалистик интизомни мустаҳкамлашдаги муҳим программ ҳужжати бўлиб қолди. Ушбу карорда қайд этилгандек. **«Партия ва хўжалик органлари, касаба союз, комсомол ташкилотлари меҳнатга коммунистик муносабатда бўлиш ҳаракатини актив суратда қўллаб-қувватлашга, социалистик мусобақанинг ҳамма формаларини мана шу ҳаракат тажрибаси билан бойитишга, коммунистик меҳнат коллективлари ва зарбдорлари унвонларини бериш ва уларни тасдиқлашга янада талабчанлик билан ёндошишга даъват этилганлар».**

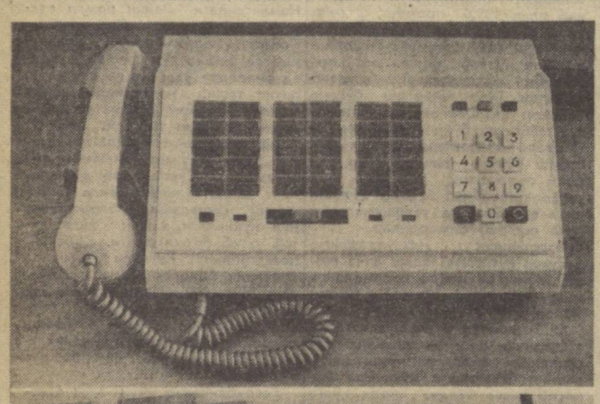

Пермь телефон заводи конструкторлик бюроси ва Москва интеграль микросхема қўлланиш марказий бюроси мутахассислари клавишли янги телефон яратдилар. Телефон-аппарат «Элетап» деб номланади. Аппаратнинг олд томонида кнопка ва қўшимча ўттизта клавиши бор. Телефон қилиш учун кнопкани босиш, сўнгра керакли номерни териш керак. Суратда: янги телефоннинг тасвири.

Э. Котляков фотоси, АПН.

●

Совет Эстонияси қишлоқларида турар-жой бинолари қурилишига, колхоз посёлкаларининг ободончилигига катта эътибор бериляпти. Саку, Куртна ва Винни посёлкалари лойиҳасини яратган бир гуруҳ эстониялик архитекторлар Давлат мукофотига сазовор бўлдилар. Пастдаги суратда: Вяндра посёлкасида қурилган янги бинонинг умумий кўриниши.

С. Мигдаль фотоси, АПН.

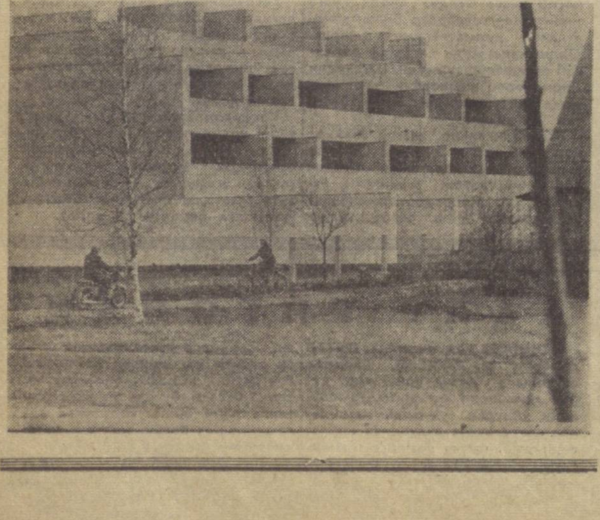

Суратда: Гулистон шаҳридаги Марказий Ленин хиёбони.

А. Тўраев фотоси.

АХБОРОТ
МАДАНИЯТ ХАБАРЛАРИ

«Балоғат ёшида»

«Ўзбекфильм» студиясида «зангори экран» учун янги фильм яратилди. Д. Булгаков ва С. Абдуқаҳҳор сценарийлари асосида суратга олинган мазкур телевизион фильм «Балоғат ёшида» деб номланган. Картинада замонавий ёшлар ҳаёти, меҳнати ва орзу-истаклари режиссёр Ғиёс Шермуҳамедов талқинида ўз ифодасини топган. Асосий ролларни республика халқ артистлари Я. Абдуллаева, З. Муҳаммаджонов, артистлардан Г. Ҳамроева ва Х. Эргашевлар муваффақиятли ижро этганлар. Янги телевизион фильм яқин кунларда «зангори экран» юзини кўради.

Р. САЛОҲИДДИНОВ.

Солдатлар меҳмони

Армиячилар клубида ўзбекча миллий оҳанглар таралиши ҳарбий хизматни ўтаётган йигитларни беҳад қувонтириб юборди. Солдатлар меҳмони бўлган бир гуруҳ тошкентлик ҳаваскорлар Ватан, партия, дўстлик ва меҳнат ҳақида айтилган қўшиқлар ва шўх рақслардан иборат катта программада концерт номерларини намойиш қилишди. Айниқса, О. Эшбоевнинг «Ўзбекистон», Д. Соляниконинг «Тошкент осмони» қўшиқлари илиқ қарши олинди. Ленин комсомоли лауреати Ф. Шукурованинг концертда қатнашиши кўпчиликни мамнун этди. «Н» қисмда берилган концерт жангчиларда яхши таассурот қолдирди.

Н. СОТВОЛДИЕВ.

Насриддин саҳнада

Андижон область Охунбобоев номли ўзбек музикали драма ва комедия театрининг репертуари яна бир саҳна асари билан бойиди. Театрнинг ижодий коллективи тожик ёзувчиси — драматург Азимзоданинг «Насриддиннинг бошидан кечирганлари» номли асарини саҳналаштириб, ўз мухлисларини қувонтирди. Уч пардали комедияни режиссёр С. Йўлдошев саҳналаштирди. Нафис саҳна бўёқлари Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган маданият ходими рассом В. Лигай мўйқаламига мансуб.

Т. РАЖАБОВ.

Колхоз ҳаваскорлари — Италияда

Дилрабо куй, сермазмун қўшиқ ва гўзал рақслари билан санъат ошиқларини ром этаётган колхоз бадиий ҳаваскорлари Италия сафаридан қайтишди. Ёшлар ансамбли Меҳнат Қизил Байроқ орденли Ленин номли колхоз шаънига арзигули олқишлар келтирмоқда. Қашқадарё областидаги Шаҳрисабз районининг фахри бўлиб қолган бу коллектив СССР — Италия жамияти VI юбилей конгрессида иштирок этиш учун борганди.

Ҳаваскорлар опера қўшиғи ижрочилари усталари ватанида қадимий Рим, Перудже, Читаде ва Балония шаҳарларида бўлдилар. Конгресс ўтказилган Перудже шаҳарида серқуёш ўлка ёшлари катта концерт қўйиб беришди. Улар, шунингдек, «Италия — СССР» жамиятига ўзбекистонлик колхозчилар номидан эсдалик совғалари тақдим этишди.

З. МУҲАММАДЖОНОВ.

ЧЎЛДА ЧИРОҚ ЁҚҚАНЛАР

ГУЛИСТОН

Республикамизда чўллар кўп. Қарши дашти, Мирзачўл, Езёвон, Сурхон—Шеробод, Жилвон, Аму этагидаги ерлар. Бугундан бошлаб биз газетамизда янги рубрика очиб, биёбонда бўстон яратишдек хайрли ишга биринчи бўлиб қўл урганлар — чўлда чироқ ёққанлар ҳақида материаллар бериб борамиз.

●

Қиш либосига бурканган далалар. Осуда, ҳосил тўлғоғидан бўшаб, дам оляпти. Тошкент—Ховос поезди икки томонда бўм бўш бўлиб ётган ерларни ортда қолдириб чопади, асов тойдек югуради. Ёнимдаги юмшоқ ўриндиқда «Сопромат»ни варақлаб ўтирган йигитдан сўрадим:

— Қаерга боряпсиз?

— Фарҳодга.

— Ишлайсизми?

— Тошкент Политехника институтида ўқийман, қурилиш факультетида. Ўзим асли Фарҳоддан. Практикага чиқдим. Сирдарё бўйида Ширин шаҳарчасини қуряпмиз.

Бир қўлида чемоданча кўтариб йўлакда турган жувонга қарадим:

— Ўтиринг, синглим, бўш жойлар бор-ку.

— Раҳмат, ҳализамон Гулистонга етиб қоламиз, бир пиёла чой ичгунча...

Деразага тикилдим. Қор хотираларнинг туманли зарраларидек эланиб ёғарди. Олдин томлар, ариқ ёқалари оқарди. Асфальт йўл оқармасдан булутнинг чоки сўкилиб, қуёш мўралади. Оқбадан тераклар чайқалди. Олдинги ўриндиқда ўтирган саллали чол:

— Тирамак тўкис келди. Қиш ҳам юкли келиб, анча чўкиб ётар-ов, қор — деди.

Ғўзапояларнинг бўш чаноқлари жигар рангда, тани қизғиш кўринади. Танбурда тамаки тутатиб турган йигитлар олдига бориб, очиқ деразадан ташқарига қарадим. Қор, ғўзапоя, хазон ҳиди келди. Устига брезент ёпилган машиналар, тележкалар шип-шип ўтиб боряпти. Пунктларда оқ тоғдек юксалган бунтлар, мунчоқдек терилган янги уйлар, чорбурчак экилган яхлит-яхлит олмазорлар. Поезд Сирдарёга яқинлашганда ҳавода булут ҳам сийраклашди. Йўллар ҳам қуп-қуруқ. Вагонлар Сир кўпригидан гувиллаб ўтиб кетди.

Яна ўрнимга бориб ўтирдим. «Фарҳод», «Ширин» шаҳарчаси, «Бир пиёла чой ичгунча Гулистонга етиб қоламиз». Руҳим кўтарилиб, негадир ашула айтгим келди. Лолақизғалдоқларга кўмилган Мирзачўл баҳорини, «оқ олтин» тоғларини, сахий кузини оппоқ қишини, жасоратли одамларини. «Чўл увиллаб йиғлайди» деб ёзган экан бир тарихчи. Иккинчиси «Шамол унинг сўқир кўзларига қум, чанг сепади» деб юракларга ваҳима солган. Йўқ, «қумда соядек судралувчи карвонлар занжири» ҳам, улкан тошбақасимон сардобалар ҳам, қирқ қулочли қудуқлар ҳам йўқ, чўл китобининг кечаги саҳифаларида қолиб кетди. Ана, юқори вольтли электр узатиш линиялари, лиммо-лим мовий каналлар, сунъий ёмғир ёғдириш машиналари, обод посёлкалар, кенг, текис асфальт йўллар. Мирзачўлнинг бугунги қиёфаси, қайноқ нафаси ана шундай. Лекин истиқболнинг ойдин йўлига чиқиб олгунча қанча қуёш, қанча шамол, қанча макрли сўқмоқларни кўрган бу текисликлар?

Чўли Мирзонинг саҳифаларини хаёлан варақлайман: Ер куррасининг бир парчаси, миллион гектар жойни эгаллаб ётган Мирзачўл денгиз сатҳидан 230-384 метр баландда. Шимолий-шарқий этагини Сирдарё ювиб ўтади, ғарбий этаги Қизилқумга туташ, жанубда эса Туркистон тоғ тизмаларига бош қўйган. Фақат эрта баҳор ва кеч кузда узуқ-юлуқ булутлар адашиб келиб, бир-икки ҳафта кўз ёш тўкади. Саратонда эса чўл хумдондек исийди. Чанг-тўзон. «Пешонаси шўр»лаган тақирлар, қамишзор, 2200 та кўлу кўлчалар.

Кекса тарихнинг замонлар чанги босган сарғиш саҳифаларида Мирзачўлнинг рўшнолик даврлари ҳам бўлганлиги ҳақида маълумотлар бор. Бизнинг эрамизгача 127-йилда Чин мамлакатидан ҳозирги Фарғонага (у пайтлар Тавон деб аталган) саёҳат қилиб келган элчи Чжан Цзен ўз ҳокимига ёзиб юборган: «Яксарт (Сирдарё) водийсининг аҳолиси деҳқончилик билан шуғулланади, узум етиштиради, зотдор отлар боқади». Тарихчи Абдул Ғозийнинг хабар беришича, эрамизнинг XIII асрида бу жойларнинг тупроғи унумдор бўлган, аҳолиси эса зич экан.

Сирдарё шимолий-шарққа оғиб кетиб, сойлар қуриб қолган, қум босган, бир вақтлар гуллаб-яшнаган воҳа сувсиз, оч, ўлик чўлга, дайди шамоллар макони — Мирзачўлга айланиб қолган.

Бу чўлдан маккор Қутайба ибн Муслим ҳам ўтган. У Сир сувига кўп бегуноҳларнинг қонини тўкдию, чўлга сув беролмади. Чингизхон ҳам етмиш минг отлиқ лашкари билан бу ерларни топтаб ўтдию, чўлга сув беришни хаёлига ҳам келтирмади.

XVI аср охирларида Бухоро хони Абдуллахон Чиноз—Хиззах орасидаги чўлда карвонсаройлар, работлар қурдирди. Сардобалар барпо эттирди. Туятортар каналини қаздира бошлади. Бу каналнинг излари, сардобаларнинг харобалари ҳозир ҳам халқимизнинг сув, ер учун, Мирзачўлни экинзорларга айлантириш учун асрлар давомида курашганидан далолат бериб турибди.

Сафарга чиқиш олдидан чўлкуварларнинг бош штаби — Тошкентнинг Навоий кўчасидаги 8-уй «Главсредазирсовхозстрой»да бўлдим. Чўлга оид жуда кўп ҳужжатларни кўрсатишди. Дунёдаги қомус-луғатларнинг ҳаммасида Мирзачўл тупроғи деҳқончиликка яроқли эканлиги, Ўрта Осиёдаги энг унумдор Тошкент воҳаси ерларига тенглиги таъкидланади. Фақат сув йўқлиги сабабли унинг чанги чиқиб, пешанасини шўр босиб ётган...

Поезд Сирдарё бекатида тўхтади. Қалин кийиниб, елкаларига қармоқчўп, юкхалта осиб олган йигит-қизлар, ота-бола балиқчилар термосларини эҳтиётлаб тушиб кетишди. Янги йўловчилар саватларзинка, халталарда қовун, олма, нок кўтариб чиқишди. Вагонни мева-чева ҳиди қоплади.

— Олинглар, Мирзачўлнинг қовунидай қовунни ҳеч ердан тополмайсиз. Келаси саратонгача туради.

Ҳа, Мирзачўл қовуни мақтовга мухтож эмас, кўриниши, ҳиди, таъми ўзини-ўзи кўз-кўз қилиб турибди. Ҳарбий инженер Аминовни эсладим. Мирзачўлни суғориш, боғ-роғ қилишни орзу қилган Аминов бу қовунларни кўролмай кетган. Лекин у шундай бўлишига қаттиқ ишонган, хаёлида кўрган бу қовунларни. Бўлмаса 1868 йилдаёқ чўлнинг бир кисмини Зарафшон суви билан суғориш лойиҳасини тузармиди!

Ундан кейин чўлда уч туялик карвон пайдо бўлди. Бу карвон қудуқлар, сардобалар ёнида неча ойлар дарбадар юрди. Ташналик, қум бўронлари, изғиринларга бардош бериб инженер Н. Ульянов шериклари билан биргаликда Мирзачўлни Сир суви билан суғориш лойиҳасини 1871 йилда тузиб битирди. Лойиҳа тасдиқланиб, уни амалга ошириш учун 25 минг сўм маблағ ҳам ажратилди. Қатор тўғон ва чиғириқлардан ўтгунча «тўкилиб-сочилиб» у маблағдан 700 сўм қолди, холос. Бу маблағ билан нима иш қилиш мумкин!?

Лойиҳа муаллифи кўп югурибелиб ниҳоят яна 16 минг сўм олишга муяссар бўлди. Ўн уч километр узунликдаги чала ариқ яқин-яқинларгача ҳам чўл сийнаси ташландиқ бўлиб ётган эди. Капкатта бир ишчига бир кунда 5 тийинлик озиқ-овқат бериб, ундан тузукроқ ариқ қазишни талаб қилиб бўлармиди!

Инженер Н. А. Петров ҳам, 1909 йилда С. Ф. Островский, Г. К. Ризенкампф ҳам чўлни суғориш масалалари билан шуғулланиб кўришди. Шунча уринишлар билан 1914 йилгача 13 минг гектар ер ўзлаштирилди. Уловидан тушови қиммат.

Мирзачўлда ҳаёт чироғини ёққан, унинг ойдин саҳифасини очган доҳиймиз Ильичдир. Унинг машҳур Декретидир. 1918 йил, 17 май. Чўл тонги абадий отган кун. Бош мироб Лениннинг назари тушган чўлга ирригаторлар, топограф, биолог, агрономлар келдилар. 800 минг гектар ерни ўзлаштириш ва суғориш мумкин, деган хулоса чиқардилар.

Азамат Фарҳод ГЭСи қад кўтарди.

Тўғон Сир сувини йигирма метр баландга кўтарди. Мирзачўлнинг қақраган лаби каналнинг оби-ҳаётидан баҳраманд бўлди.

Чўлга ҳужум кун сайин кенгайиб борди. Айниқса, партия ва ҳукуматимизнинг Мирзачўлни ўзлаштириш ҳақида 1956 йил 6 августдаги қароридан кейин чўл қурилиш майдонига айланиб қолди. Мирзачўлда ремонт-механика заводи, Бекобод ғишт ва қамишплита заводи... Янгиер, Гулистон шаҳарлари. Йўқ нарсадан бутун бир область, ўз халқи, иқтисоди, урф-одатлари, ўз интилишлари, пахтакорларининг уйғоқ тунлари, болажонларининг ширин табассуми, ташвиш ва муаммолари билан бутун бир воҳа бунёд этилди.

Проводник қўлига сариқ байроқчасини олиб, эшик томон бора бошлади:

— Гулистон! Тўрт минут туради. Гулистонга келдик.

Тушдик. Темир-бетон, ойнадан қурилган кўркам вокзал биноси. Хиёбонларда чиройли кийинган, хушчақчақ, хуш бичим йигит қизлар. Майдонда ял-янги «Волга», «Москвич», автобуслар. Бутун Ўзбекистонда 1921 йилда 40 минг тонна пахта терилганда, бу йил биргина Сирдарёнинг ўзи 480 минг тонна пахта берган бўлса, унинг қовун-тарвуз, мева-чеваларидан Узоқ Шарқ, Сибирь ҳам баҳраманд бўлаётган бўлса, қайси тил уни чўл деяолади!

Мен Гулистон вокзалида яна бир нарсани кўришни истардим: чўлда чироқ ёққанларнинг расмини. Биринчи чўлликнинг ҳайкалини. Ғанишерни!

Бундан икки аср аввал Мирзачўлдан ўтган бир сайёҳнинг, дунёда кўп чўлларни кўрдиму, лекин Мирзачўлдек даҳшатлисини кўрмадим. Бу биёбонда карвонга дуч келиб қолсанг, сени кўриши билан сув сўрайди деб туясининг жиловини бошқа ёққа буриб кетади, деган сўзларини эсладим.

Агар ўша сайёҳ ҳаёт бўлганида унга Мирзачўлни бизнинг кунларимизда келиб кўрган немис профессори Шлихтингнинг қуйидаги сўзлари яхши жавоб бўлардиди:

— Сиз бу ерни чўл деяпсиз, чўлдан бу ерда асар ҳам қолмапти-ку!

Ассалом, Гулистон! Мирза Гулистон!

Самар НУРОВ.
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

МЕХАНИЗАТОР — ДИРЕКТОР

Қадимий Шеробод чўли йил сайин совет кишиларига ўз хазинасини бирин-кетин инъом этмоқда. Яқинда Шеробод чўлининг Истара массивида яна бир совхоз ташкил этилди. Бу чўлдаги саккизинчи хўжаликдир. Янги совхозга мамлакатимизнинг машҳур механизатори Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, СССР Олий Советининг депутати Шоймардон Қудратов директор қилиб тайинланди.

Шу кунларда «Сурхансовхозводстрой» трестининг механизациялашган кўчма колоннаси янги совхоз территориясида катта ишлар олиб бораётир. Қўриқ ерларни очиш, совхоз ишчилари учун уй-жойлар қуриш ҳамда хўжалик ишлаб чиқариши учун зарур бўлган биноларни тиклаш ишлари ғоятда жадал олиб борилмоқда. Гидроқурувчилар эса баҳоргача дастлабки бир ярим минг гектар ерни деҳқонларга тайёрлаб беришга аҳд қилишган. Бу ерларда пахтакорлар баҳор чиқиши билан чигит экишга киришадилар.

Янги совхознинг истиқболи порлоқ. Тўққизинчи беш йилликнинг охирига бориб хўжалик ихтиёридаги экинзорлар олти минг гектарга етказилади. Бу ерларнинг асосий қисмида ингичка толали пахта етиштирилади. Хўжалик бундан ташқари давлатга гўшт, сут турли хил мевалар ҳамда сабзавотлар етказиб берадиган бўлади.

Янги совхозда ишлар дастлабки кунларданоқ қизғин авж олиб кетди. Айниқса бу ерда ишлашга хоҳиш билдириб кўчиб келаётган чўлкуварларни жой билан таъминлаш, уларни бригадаларга тақсимлаш ишлари қизғин олиб борилаётир. Ҳозирги кунда барча бригадалар тузилиб бўлди. Бу бригадалар комплекс механизацияга қатъий риоя қилиниб тузилди. Пахтачиликда техника тараққиётини жорий этиш ҳамда ана шу асосда пахта етиштиришнинг интенсив равишда ривожланишини таъминлаш янги коллективнинг асосий мақсадидир.

Шоймардон Қудратов янги ташкил этилган қўриқ совхозининг директори бўлиб ишлаётганлиги билан бир қаторда Гагарин районидаги ўзи ишлаган «Советобод» совхози коллективи билан ҳам алоқасини давом эттирмоқда. У ана шу совхозда кейинги беш йил ичида катта ишлар қилган эди ва ана шу хўжаликда донг таратди. Моҳир механизатор советободликларга кўп ишлари билан ёрдам бериб турибди. Айниқса ёш механизаторлар мактаби ишини жонлантиришга яқиндан кўмаклашмоқда.

Чиноздаги норуда қурилиш материаллари комбинатининг экскаваторчиси ўртоқ В. Сиров кундалик топшириқларни бир ярим ҳиссага етказиб адо этмоқда.

О. Қозоқбоев фотоси.

ОСОЙИШТАЛИК ПОСБОНЛАРИ

УЧАСТКА ИНСПЕКТОРИ

Ишдан ярим кечада қайтган Шодибой ҳали ўрнидан турганича ҳам йўқ эди, эшикни кимдир тақиллатди.

— Киринг, — деди-ю, Шодибой ўрнидан туриб кийинабошлади.

— Ўртоқ старший лейтенант, сизни бошлиқ чақиряпти, — деб мурожаат қилди навбатчи сержант.

Шодибой Ёрбеков Қиргули шаҳарчаси милиция бўлими бошлиғи майор Шавкат Ботиров ҳузурига етиб келганда бошлиқ ходимларига уларни нима учун барвақт чақирганини тушунтириб, бирма-бир топшириқ берарди. У Шодибойни алоҳида олиб қолди ва жиддий оҳангда сўради.

— Жамол Тожибоев иши нима бўлди?

— Текшириш натижаси уч киши урганини кўрсатяпти. Яна нималар аниқланди?

— Воқеа ярим тунда юз берган, ҳеч ким кўрмаган. Тунги сменадан қайтаётган ишчилар инграб ётган кишини кўриб қолиб, «тез ёрдам» машинасини чақириб бериб юборишган. Бизга анча кеч хабар қилишди. Шундай бўлса ҳам воқеа юз берган жойни яхшилаб текширдик. Жиноятчиларни албатта топамиз...

— Бугун кечаси Жамол Тожибоев ҳушига келмай вафот этди. Ишни тезлатинг.

Шодибой тўрт кунгача ором нималигини билмади. Кунни тунга улаб қотилни қидирди. Бир куни кечаси соат ўн иккиларда Шодибой кинотеатр олдида юрган уч йигитни кўриб қолди. Уларнинг бири милиция ходимлари томонидан бир неча марта огоҳлантирилган, ишёқмас Евгений Еремеев эди.

Шодибой ўйланиб қолди: Жамол кинотеатр механиги эди. Уни уч киши урган. Бу йигитлар ҳам доим кинотеатр атрофида уймалашиб юришади, қизларга шилқимлик қилишади. Шулар эмасмикин?

Худди шу пайт ички ишлар бўлимдан майор Ваҳоб Аширматов билан Леонид Ялинскийлар келиб қолишди. Улар маслаҳатлашиб шу уч йигитни текширмоқчи бўлишди. Маълум бўлишича, Еремеевнинг шериклари Сергей Каборгин кооператив техникумида ўқир, Леонид Онишенко эса нефть заводининг ишчиси экан. Лекин улар ўқишни ҳам, ишни ҳам қойил қилишмаган, ўтакетган дангаса, саёқ йигитлар эди. Аста-секин ишкал ёзилабошлади. Еремеев киномеханик Жамолдан пул сўрагани, у пул бермагач, ўртада муштлаш чиққанини, Еремеев ўз ҳамтовоқларини ёрдамга чақиргани маълум бўлди. Қотиллар қўлга олинди. Энди улар суд олдида жавоб берадилар.

Фарғона шаҳар партия комитетининг йўлланмаси билан ички ишлар бўлимига келган Шодибой Ёрбеков қисқа вақт ичида ўз касбини севиб қолди. Милиционер инсонга яхшилик қилиш, меҳнаткашларни ҳар қандай безорилар, ўғрилар ва тартиббузарлардан ҳимоя қилишдек олийжаноб ишни бажариши Шодибойга маъқул бўлди. Оддий милиционерликдан участка инспектори даражасига кўтарилди. У синчковлиги, ғайрат, шижоати билан ҳамкасблари орасида тез обрў қозонди. Эндиликда энг тажрибали милиция ходимлари ҳам мушкул ишларни ҳал қилишда Шодибой билан маслаҳатлашадиган бўлиб қолдилар. У ҳозир Тошкент олий милиция мактабида сиртдан ўқимоқда.

М. МУРОДОВ.

ШОИР МЕРОСИ

ҲАМИД ОЛИМЖОН АРХИВИ — МУЗЕЙДА

Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг Алишер Навоий номидаги давлат адабиёт музейи асосий бўлимларидан бирини музей томонидан яратилган Ўзбекистон Совет ёзувчиларининг давлат архиви ташкил этади.

Ўзбек совет адабиёти халқимизнинг маънавий маданияти тарихида катта ўрин тутади. Ҳамиша халқ хизматида бўлиб, халқлар дўстлиги, ҳамкорлиги, бахт-саодати йўлида курашиб, улғайиб бораётган ўзбек совет адабиётининг Ҳамза, Абдулла Қодирий, Ҳамид Олимжон, Айний, Ғафур Ғулом, Шайхзода, Абдулла Қаҳҳор, Зулфия, Уйғун, Яшин, Миртемир ва бошқа ўнлаб юксак истеъдод эгаси бўлган адиб ва шоирлари асарларини барча совет кишилари, қолаверса чет эл китобхонлари яхши танийди, севиб ўқийди.

Ўзбек совет ёзувчи ва шоирларининг ҳаёти ва ижодига алоқадор бўлган барча архив материалларини бир жойга мукаммал тўплаб, ўзбек шоирлари ва ёзувчилари меросининг олтин фондини яратиш йўлида Алишер Навоий давлат адабиёт музейининг коллективи анча ишлар қилди.

Музей давлат архивига 20- ва 30-йиллар адабиёти вакилларидан бир нечаларининг архивлари олинди. Булар ичида энг салмоқлиги 132 папкадан иборат Ҳамза Ҳакимзода архивидир. Музей олимлари 1971 йилда Ҳамид Олимжон, Ойбек, Ғафур Ғулом, Шайхзода, Абдулла Қаҳҳор архивлари билан танишиб, уни давлат фондига қабул қилиш устида катта тайёргарлик ишлари олиб бордилар. Жумладан, 1971 йил сентябрь ойида музейга Ҳамид Олимжоннинг архиви ва ижодхонасида сақланган баъзи шахсий буюмлари қабул қилинди.

Ўзбек совет адабиётининг биринчи авлодига мансуб энг истеъдодли вакилларидан бири, атоқли олим, драматург, жамоат арбоби, Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг мухбир аъзоси Ҳамид Олимжоннинг шахсий архиви катта илмий-тарихий аҳамиятга эга бўлган ҳужжат — биринчи манбадир.

Ҳамид Олимжон жуда қисқа умр кўрди, 35 ёшида бевақт вафот этди. Аммо унинг шу 35 ёшлик умр давомида ижод қилишга муяссар бўла олган оташин лирик шеърлари, жозибадор достонлари, халқ ижодидан баҳра олиб яратган эртаклари, тарихий шеърий драмалари, сиёсий-публицистик, илмий мақолалари, ҳикоя ва очерклари, таржималари билан ўзбек совет адабиёти, санъати ва маданиятини ривожлантиришга улкан ҳисса қўша олди.

Музей Давлат архивига олинган Ҳамид Олимжон мероси, асосан, шоирнинг ўз қўли билан ёзилган қўлёзма-автографларидан, машинкада босилган ва устидан шоир таҳрир қилган материаллардан, турли-туман ҳужжатлар, иш планлари, хатлар, шоир фойдаланган манбалардан кўчирмалар ва китоблардан иборат. Шоир архиви ҳозирча 80 дан ортиқ катта ва кичик ҳажмдаги папкаларга жойлаштирилган.

Ҳамид Олимжон ижодида катта ва кичик ҳажмдаги лирик шеърлар кўпчиликни ташкил қилади. Шунинг учун ҳам шоир автографларининг анча қисми лирик шеърлардан иборат. Унинг лирик шеъриятига баллада ва поэмаларини қўшиб ҳисоблаганда автографлар ҳажми 7 минг мисрадан ортиқдир. Жумладан, «Семурғ» (1000 мисра), «Ойгул билан Бахтиёр» (890 мисра), «Роксананинг кўз ёшлари» (288 мисра), «Жангчи Турсун» (178 мисра) балладалари ва турли йилларда ёзган шеърларини кўрсатиш мумкин.

Ҳамид Олимжон уруш йилларида иккита тарихий драма ёзиб ўзбек драматургиясига ҳам ҳисса қўшди. У 1943 йил бошларида VIII асрнинг иккинчи ярмисида Мовароуннаҳрда Ҳошим ибн Ҳаким (Муқанна) бошчилигида бўлиб ўтган халқ қўзғолонини акс эттирувчи 4 парда, VIII кўринишли «Муқанна» номли тарихий драма ёзди. Архив материаллари орасида мазкур драманинг планлари, алоҳида қўшиқлари, қоралама ва вариантлари, оққа кўчирилган ва машинкаланган нусхалари, рус ва украин тилларига таржималари мукаммал сақланган.

Муқаннанинг Ҳамза номли театр томонидан кўчирилган ва саҳнага қўйилган (4 парда, саккиз кўринишли)варианти 55 саҳифадан иборат, 25-26- бетлар тушиб қолган, бу нусха қора сиёҳ билан (айрим жойлари қалам билан) араб ёзувида кўчирилган. «Муқанна»нинг Ҳамид Олимжон тарафидан кўчирилган яна бир варианти ҳам бор. У музикали драма варианти бўлиб 4 парда, 6 кўринишдан иборат (80 саҳифа, 1600 йўл), қора қаламда кўчирилган. «Муқанна» драмасини ёзишда Ҳамид Олимжон фойдаланган материаллар алоҳида папкани ташкил этади. Манбалар орасида Г. А. Ибрагимовнинг «Исломнинг келиб чиқиши ва синфий моҳияти» «ОГИЗ, 1940), Муҳаммад Наршахийнинг «Бухоро тарихи» асаридан таржима (26 бет машинка ёзувида), «Қуръон» сураларининг рус тилига таржималаридан (12 бет машинка ёзувида), Туркий халқлар тарихининг обзори (11 бет), Ўзбек халқининг келиб чиқиши (30 бет), Оловга сиғиниш (3 бет), Буддизм таълимоти (14 бет), В. И. Ленин ва А. М. Горькийдан кўчирмалар (11 бет) ва бошқа манбалар мавжуд.

Ҳамид Олимжон архивида «Муқанна»нинг Владимир Державин томонидан рус тилига қилинган таржимаси (77 бет, машинка ёзувида) ва М. Терещенко тарафидан украин тилига ағдарилган нусхаси (72 бет, машинка ёзувида) сақланган.

Ҳамид Олимжоннинг иккинчи пьесаси «Жиноят» деб аталади. Шоир 5 парда ўн кўринишли бу лирик драмасини 1943 йил 24 сентябрда бошлагани ва 1944 йил мартда тугатганини қайд этган (79 бет, 1750 йўл). Драма қўлёзмасининг машинка қилинган нусхаси 72 бетдан иборат. У бир неча киши томонидан ўқилган бўлиб, ҳошиясида Комил Яшин ва бошқа кишилар тарафидан қалам билан ёзиб қўйилган фикрлар, мулоҳазалар, қайдлар бор. Демак, Ҳамид Олимжон драмани ёзиб тугатган бўлса-да, ҳали қайта ишлаб чиқишга улгура олмаган эди.

Қардош халқлар ва рус адабиётининг энг яхши намояндаларининг ҳаёти ва ижоди билан ўзбек халқини таништиришда Ҳамид Олимжоннинг хизмати ниҳоятда катта. У А. С. Пушкин, Л. Н. Толстой, М. Горький, В. Маяковский, А. Серафимович, Шевченко, Жамбул ва бошқаларнинг ҳаёти, фаолияти ҳақида мақолалар ёзди, уларнинг асарларини ўзбек тилига таржима қилди. Жумладан, Пушкиннинг «Сув париси»», «Кавказ асири», Шевченконинг шеърларини, Лермонтовнинг «Бэла», Горькийнинг «Челкаш», Н. Островскийнинг «Пўлат қандай тобланди», А. Корнейчукнинг «Платон Кречет» асарлари ва бошқаларни ўзбек тилига зўр маҳорат билан таржима қилган. Афсуски, Ҳ. Олимжон таржималарининг қўлёзмалари жуда оз сақланиб қолган. «Милтиқли киши» кинофильмидан қўшиқлар (10 саҳифа, қаламда) ва Лебедев-Кумачнинг «Ватан ҳақида қўшиқ» шеъри ҳамда Н. Островскийнинг «Пўлат қандай тобланди» романи таржимаси (535 бет, 11.000 йўл)нинг автографлари бор, холос.

Ҳамид Олимжон архивида ўзбек адабиёти тарихи, ўзбек совет адабиёти, ўзбек халқ оғзаки ижодига бағишланган илмий танқидий асарлар катта ўрин эгаллайди. Шоир ўзбек халқи оғзаки ижодининг буюк ёдгорлиги «Алпомиш» достонини тадқиқ этишга кўп меҳнат сарф этди. Унинг архивида «Алпомиш» ҳақида қуйидагилар мавжуд: «Алпомиш»да учрайдиган қийин сўзлар изоҳи (дафтарда 49 бет); «Алпомиш» ҳақида турли фикрлар ёзилган дафтар (5 бет); «Алпомиш»нинг энг қадимги вариантининг мазмуни (5 бет); Фозил Йўлдош айтган «Алпомиш»нинг қисқа сюжети (11 бет); «Алпомиш»нинг плани (5 бет). Алоҳида папкада Ҳ. Олимжон томонидан «Алпомиш» достонини нашрга тайёрланган текстининг машинкадан чиққан нусхаси бор (426 саҳифа).

1938 йилда улуғ ўзбек шоири ва мутафаккири Алишер Навоийнинг беш юз йиллик юбилейини ўтказиш учун Ўзбекистон ССР ҳукумат юбилей комитети тузилди. Бу комитетнинг илмий котиби қилиб шоир Ҳамид Олимжон тайинланди. Ана шу улкан маданий тадбирни амалга оширишда Ҳамид Олимжон жуда катта жонбозлик кўрсатди. У Навоий ҳақида жуда кўп илмий ва илмий-оммабоп мақолалар ёзган. Ўша йиллари улардан айримларигина матбуотда босилган эди, холос («Навоий ўзбек адабий тилининг яратувчиси», «Фарҳод ва Ширин», «Навоий ва халқ», «Навоий ва замонамиз»), Автор бу мақолаларида шоир ижодини сохталаштириш ҳолларига кескин зарба бериб, унинг асарларини марксизм-ленинизм таълимоти нуқтаи назаридан таҳлил қилади ва жуда тўғри баҳо беради.

Навоий ҳақидаги материаллар Ҳамид Олимжон архивида жуда кўп.

Ҳамид Олимжон Навоийнинг насрий, илмий асарлари ҳақида ҳам алоҳида тадқиқотлар ёзишни мўлжаллаган. Унинг «Маҳбубул қулуб» (40 саҳифа), «Мажолисун нафоис» (6 саҳифа), «Вақфия» ва «Муншоот» ҳақидаги ёзиб қўйган мулоҳазалари бор.

Булардан бошқа Навоий ҳақида учта дафтар бўлиб, уларда Навоий гуманизмининг ранг-баранг томонларини очиб беришга ҳаракат қилинган. Бу ерда бизни қизиқтирадиган бир характерли ҳолат шуки, совет навоийшунослари ичида биринчи бўлиб, Ҳамид Олимжон Навоий ижодини қадимги юнон маданияти ва Европа гуманизми билан қиёслаб ўрганишни бошлаган. Навоий ҳақидаги ана шу учта дафтарнинг иккинчисида «Навоий ва юнон фалсафаси» ва 3-дафтарда «Фарҳод ва Ширин» деб номланган мақолаларнинг хомаки нусхалари ёзилган.

Ҳамид Олимжонни буюк ўзбек астрономи Мирзо Улуғбекнинг ҳаёти ва фаолияти ҳам қизиқтирган. Чунки, шоир архивида Улуғбекнинг ҳаёти ва фаолияти саналари, асарлари хусусида ажойиб фикрлар тўпланган қўлёзмалар бор.

Шоирнинг қўлёзма мероси орасида Муҳаммад Аминхўжа Муқимий ҳақидаги материаллар ҳам катта ўрин эгаллайди.

Ҳамид Олимжон ўзбек адабиёти тарихи билан бир қаторда ўзбек совет адабиёти соҳасида ҳам актуал масалалар бўйича илмий текшириш ишлари олиб борди, илмий асарлар яратди. Унинг «Ўқиш ва ўрганиш қийинчиликлари тўғрисида» (1932), «Жадид адабиётининг синфий моҳияти масаласига доир», «Ўзбек совет адабиётининг биринчи даври» (1935), «Ўзбек адабиёти ҳақида», «Ўзбек зиёлилари ҳақида» асарлари автографлари алоҳида аҳамиятга эга. Совет адабиётидан ёзилган мақолаларнинг кўпи машинка қилинган ва рус тилига ҳам ағдарилган.

Ҳамид Олимжон 1939 йилда Ўзбекистон совет ёзувчилари союзининг масъул котиби қилиб сайланди. Шоир бу вазифада умрининг охирига қадар ишлади. Ҳамид Олимжоннинг шу вазифадаги фаолиятини акс эттирувчи турли ҳужжатлар, иш режалари, ёзишмалар, телеграммалар ва бошқа материаллар ҳам шоир архивининг бебаҳо қисмини ташкил этади.

Қисқа умри давомида ўзбек совет адабиёти тараққиётига, ўзининг ҳамиша барҳаёт асарлари билан салмоқли ҳисса қўша олган Ҳамид Олимжон меросининг дастлабки манбалари Алишер Навоий адабиёт музейининг махсус жиҳозланган архив бўлимида зўр эҳтиром ва эҳтиёткорлик билан сақланади. Шоир архивининг дастлабки рўйхати ва тематик таснифи тугатилди. Энди олимларимиз 1972 йилдан бошлаб бу материалларнинг тавсифини ёзишга киришадилар. Мазкур тадқиқотлар натижасини 1973 йилда «Ҳамид Олимжон архиви» номли алоҳида каталог сифатида чоп этиш мўлжалланган.

Маданий ҳаётимизда муҳим аҳамиятга эга бўлган Ўзбекистон совет ёзувчиларининг Давлат архивини яратиш иши кенг жамоатчиликнинг, биринчи навбатда ёзувчи, шоир, филолог, олим, педагоглар, қолаверса барча зиёлиларимизнинг шарафли бурчидир. Ўзбек совет ёзувчи ва шоирлари ҳаёти ва ижодига оид ҳар қандай ноёб китоблар, автографлар, мактублар, фотолар, турли ҳужжатларни Алишер Навоий музейига давлат нархи билан олишга ёрдам берган ўртоқлардан чексиз миннатдор бўлар эдик.

Ҳамид СУЛАЙМОН,
Алишер Навоий номидаги давлат адабиёт музейи директори, филология фанлари доктори, профессор.

ОММАЛАШАЁТГАН УСУЛ

Эни 8 метр келадиган Ашхабод каналини қазишда Туркманистон ва бошқа республикалардан келган экскаваторчилар мусобақаси ташкил қилинган эди. Бу мусобақада ўз касбининг устаси, «Каршистрой»нинг механизациялашган ишлар 10-бошқармаси экскаваторчиси Михаил Карманов алоҳида ибрат кўрсатди ва кумуш медаль билан мукофотланди .

У Қарши чўлини ўзлаштиришда намуна кўрсатаётган механизаторлардан. Ўртоқ Карманов экскаваторни маҳорат билан бошқариб муттасил юқори иш унумига эришмоқда. «Главсредазирсовхозстрой»нинг нормалаш бўлими Михаил Кармановнинг иш усулига қизиқиб қолди. Унинг иш жараёни картаси тузилди. Бу карта бўйича ишлаган экскаваторчиларнинг меҳнат унуми олдингидан 83 процент ортиқ бўляпти.

САНЪАТ — ҲАЁТ КЎЗГУСИ

Ўзбекистон тасвирий санъати асарлари январь ойида Ленин номли колхоз клубида ва Руминия пойтахтида, Венгрия шаҳарларида ва «Политотдел» колхозининг маданият саройида намойиш қилинади.

Республиканинг «Замин ва одамлар» деган мавзудаги бадиий виставкаси Тошкент областидаги «Политотдел» колхози маданият саройида очилди. Виставкада намойиш этилган юздан ортиқ асарлар жонажон ўлкани, ерни ясантираётган деҳқонларнинг шарафли меҳнатини мадҳ этади.

...Оппоқ қор билан қопланган тоғ чўққилари осмоннинг кўм-кўк гумбазига тегиб турибди, тоғлар этагида эса, наъматак гуллаб-яшнаб бамисоли оловдек товланиб турибди. Бу — СССР халқ рассоми Урол Тансиқбоевнинг асари. Ўзбекистон ССР халқ рассоми Раҳим Аҳмедов асарларидан бири н и «Қўшиқ» деб атаган. Бу «қўшиқ»нинг қаҳрамонлари оддий меҳнатчилардир. Виставка бўлимларидан бири колхоз тўғрисида ҳикоя қилади. Бу ерда асарлари кўпроқ намойиш этилган муаллифлар «Политотдел» колхозида камол топган Николай Шин ва Николай Пак сингари рассомлардир. Бу рассомлар «Политотдел» колхозининг маданият саройида санъат даргоҳига дастлабки қадам қўйишган.

Тошкентдан чет мамлакатларга иккита виставка жўнатилди. Булардан бири СССР халқлари амалий санъатининг Бухарестда очиладиган виставкаси бўлиб, унда Ўзбекистон намойиш қилинади. Бу ерда тошкентлик машҳур усталардан Муҳиддин Раҳимов билан самарқандлик уста Умарқул Жўрақуловнинг сополдан ишланган буюмлари, хивалик ўймакорларни н г нақш солинган ёғоч буюмлари, бухоролик усталарнинг зарб қилинганлари, кўзалари бор. Иккинчиси — графика асарлари виставкаси бўлиб, у Венгриянинг шаҳарларида намойиш этилади.

Тошкент области, Орджоникидзе районидаги Ленин номли колхоз аъзолари ўз ҳамқишлоқлари Зокир Иноғомов асарлари виставкаси очилишига келишди. Унинг суратлари — дўстларининг портретлари, яхши ниятли қўшниларининг суратлари-жонажон қишлоғининг ўзига хос йилномаси бўлиб қолди.

С. ФРОЛОВА,
Ўзбекистон Телеграф агентлигининг мухбири.

Донғи чиққан аёлларимиз

КИЧКИНТОЙЛАР ПАРВОНАСИ

ХАЛҚАРО МЕДАЛЬ ТОШКЕНТЛИК ҲАМШИРАДА

Матлуба донг чиқарди. Тошкентликлар уни яхши танишарди. Энди жаҳон танийдиган бўлди. Тошкентда ягона бўлса, мамлакатимизда ўн икки кишининг бири саналиб қолди. Жуда баланддан келдикми? Сабр қилинг, ҳаммаси равшан бўлади.

Тошкентда янги хабар тарқалиб қолди. «Нима дейсан, Матлуба опа Халқаро медаль оладиган бўлибди» деган мазмундаги гаплар ҳамширалар ва врачлар ўртасида оғиздан-оғизга кўчиб юрибди. Тезда бу хушхабарнинг маъноси ойдинлашди. Англия Қизил ярим ой лигасининг ҳужжатларидан бирида: «Флоренс Найтингейл номидаги Халқаро медаль алоҳида инсонпарварлиги ва бошқаларга фидойилиги учун тошкентлик Матлубахоним Эшонхўжаевага берилсин» деб қайд қилинди.

Қизиқ! Флоренс Найтингейл киму тошкентлик Матлубанинг унга нима алоқаси бор. Найтингейл номидаги мукофот — медаль Матлубага муносиб кўрилишининг боиси-чи?

...Жаҳон медицинаси нималарга гувоҳ бўлмаган! Одамлар саломатлиги ва ҳаёти дея ўзини ўтга-чўққа урган медицина ходимлари оз эмас. Алоҳида инсонпарварлик кўрсатган ва инсонга фидойилиги билан тарихга номи абадий битилиб қолган медицина ходимларини одамзод мутлақо унутмайди, унутолмайди. Шундайлардан бири Флоренс Найтингейл бўлган. Ўзи англиялик. Касби—ҳамширалик. Ғарбда Қизил ярим ой жамияти тузилишининг ташаббускорларидан. Ўтган аср тарихида шов-шувга сабаб бўлган Қрим уруши вақтида у Севастополда ишлаган. Жангчиларни даволаш, уларга дастлабки ёрдам кўрсатишда намуна кўрсатган, донг чиқарган. Рус медицинасининг афсонавий ҳамшираси Даша Севастопольская ҳам унинг жасорати ва жанг майдонидаги қаҳрамонлигини ўзига хос бир тарзда такрорлади. Яраланган ватандошларинигина эмас, душман солдатларини ҳам даволади.

Бунақа одамлар сира унутилмас. Шунинг учун ҳам Англия Қизил ярим ой жамияти юксак инсонпарварлик намунасини кўрсатган Флоренс Найтингейл номида махсус Халқаро медаль таъсис қилган. Ушбу медаль ўрта медицина ходимларидан энг ибратлиларига берилади. Кишиларнинг ҳаётини сақлаб қолишда алоҳида инсонпарварлик кўрсатгани ва фидойилиги учун бундай медаль жаҳоннинг барча мамлакатларидаги медицина ходимларига берилиши мумкин.

Тошкентлик медицина ҳамшираси Матлуба Эшонхўжаева ҳам ана шу Халқаро медалга муносиб кўрилди. Бу фахрий мукофот билан уни муборакбод этгани борганимизда, у иситма чиқараётган мурғак болани кўздан кечириб, дастлабки ёрдам кўрсатаётганди. Чақалоқнинг онасига тегишли маслаҳатлар, дори бериб жўнатиши билан эшикдан бир аёл кириб келди. Бу аёл бояги аёлга қараганда бошқача кайфиятда: хурсандлиги, ҳамширага миннатдорчилиги ифодаси чеҳрасида балқиб турарди.

— Эсингизда бўлса, болалигимда ўзимни бир ўлимдан олиб қолган энагсиз, — дейди аёл Матлуба опага мурожаат қилиб. — Тунов куни кенжамга жуда яхши дори берган энагсиз, отдай бўлиб кетди. Эртага ўша қизалоғим беш ёшга тўлади. Ўрта миёна зиёфат қилиб бермоқчиман. Азиз меҳмонимиз бўлинг деб, Сизни атайлаб чақиргани келдим. Вақт топинг-а, айланай, албатта боринг, ҳаммамиз кутамиз...

— Хўп-хўп, ҳаракат қиламан, болаларингизнинг роҳатини кўринг, — дейди Матлуба опа майингина ва бир дақиқа ўйга толди. Билмадик, у шу тобда нималарни хотирлагандийкин. Ўзининг ёшлигини ўйладими ё ҳалиги аёлнинг «ўзимни бир ўлимдан олиб қолгандингиз... Тунов куни кенжамга яхши дори берган энагсиз...» ? деган гапларини ўйладимикин.

Матлуба Эшонхўжаева кўпчиликнинг ҳурматига бирданига сазовор бўла қолмаган. Буни ўзи ҳам таъкидлади... Серфарзанд оилада ўсиб-улғайди. У вақтлари оила тебратиш оғир, болалар ўртасида турли-туман касалликлар тарқалган кезлар. Матлуба туғилиб-ўсган хонадондаги болалар ҳам тез-тез дардга чалиниб турарди. Шуларнинг тўнғичи Матлуба бирининг ярасини боғласа, иккинчисига парҳез таом тайёрлаб, учинчисининг дардига шерик бўларди.

Оқ халат кийиб «доктор бўлгиси» келарди. Дадаси ва онаси «қиз болага ўқишнинг кераги йўқлиги»ни таъкидлашарди. Дўппи чатиб, дугоналари билан «дардлашиб» ўтиришганида уларга «албатта, доктор бўлиши»ни айтарди. Уйидагилар ТошМИга киришга рухсат беришмади, олти йил ўқиб бўлмасмиш. Матлубанинг ўзи янги гап топиб келди: республика Қизил ярим ой жамияти икки йиллик медицина ҳамширалари тайёрлаш курси очибди. Қизларни қабул қилишаётганмиш... Тўнғич фарзанднинг шу касбни деб учиб-қўниб турганига кўнгиллари юмшаган оила улуғлари «майли» деб юборишди. Икки йил ўтиб кетди.

1935 йилнинг 16 августида Матлуба ўрта махсус маълумотли медицина ходими сифатида ўзи яшайдиган Чиғатой даҳасидаги 14-болалар поликлиникасига ишга тайинланди. Оқ халатнинг хосиятини кўрсатадиган кунлар келди. Врачлар билан ёнма-ён туриб тажриба ўрганди. Болалар касалликларининг олдини олиш фронтида фаол ишга киришди. Уйма-уй юриб чарчамасди. Ўша вақтларда «ёш қизга болани даволашни ишониб бўладими» дейдиган оналар ҳам учрарди .Бора-бора «ёш қиз» ўзини кўрсатиб, болалар парвонаси бўлиб қолди. Ота-оналар Матлубага меҳр қўйиб, фарзандлари «их» деса, уни чақиришадиган бўлишди.

Кейинроқ, «қўли енгил қиз» деб ном чиқарди. 18 ёшида болалар саломатлиги посбонлигини бўйнига олган Матлуба қанча болани даволади-ю, қанча ота-онанинг миннатдорчилигини олди, буни айтиш қийин. Шуниси аниқки, унинг енгил қўли, ёқимли сўзи, меҳрибон нигоҳидан минглаб болалар шифо топди. Матлуба бугунги кунда дастлаб даволаган «беморлари»нинг фарзандлари, невараларини ҳам ҳамширалиқдек олижаноб касби билан дардларидан халос қилмоқда, вақти келса уларга қайта ҳаёт ато қилмоқда.

Матлуба Эшонхўжаева хизмат қилаётган участка шаҳардаги энг яхши медицина даргоҳларидан бўлиб қолди. У бунга осонликча эришаётгани йўқ. Маҳаллада медицина мавзуларида тез-тез суҳбатлар ўтказиб туради, болалар касалликларининг олдини олиш ҳақида савол-жавоб кечалари уюштиради. Ёш медицина ходимлари кўмагида саломатлик мавзуида варақа-бюллетенлар чиқаради. Бу ишларда у поликлиника бош врачи Муборак Ҳидоятовадан зарур маслаҳатлар олади. Унинг ўзига хос хусусиятларидан бири шуки, билимдон ва тажрибали мутахассислар билан бамаслаҳат иш тутади.

1966 йилнинг 26 апрелидаги зилзила Матлубанинг саховати ва одамларга меҳрини яна бир имтиҳондан ўтказди. Тошкент учун қийин бўлган ўша кунлари Матлуба чинакам инсонпарвар ва одамлар осойишталиги учун жонфидо эканлигини намойиш этди. Ўзига бириктирилган участкада туну-кун навбатчилик қилди. Ернинг ногиҳон силкинишидан шикаст кўрган хонадонларни айланар, кимга қандай ёрдам кераклигини аниқлар, соатни ҳисобга олмай хизмат қиларди.

У хизмат қилаётган маҳалладаги уйларнинг аксарияти қадим тикланган. Бундай уйлар зилзилага бардош беролмади. Қанча оилалар бошпанасиз қолди. Хонадонларни айланиб юриб, кўнгли алланечук бўлиб кетди. Бир хонадонга кирса, томи омонат. Бугун-эрта бу уйдагилар бошқа жойга кўчириб ўтказилиши амри-маҳол. Ўзининг уйини шу уйга қиёслаб кўрди. Яшаса бўлади. Ҳалиги оилани уйига таклиф қилди. Улар аввалига истиҳола қилишди: «бола-чақаси билан ўзи зўрга жойлашиб турибдию, биз борсак, қандай бўларкин» дея ўйлаб қолишди. Маслаҳатлашиб: «Матлуба шунчаки мулозамат юзасидан айтаётгани йўқ. Болаларимизни даволаб юрган меҳрибон, синашта одам, кўнглига бир нима деб олмасин, бора-бора қолайлик, бизга ҳеч вақт ёмонликни раво кўрмаган-ку!» деган фикрга келишди. Матлубанинг хонадонига эртаси куни етти жонли янги оила келиб қўшилди. Уй олиб, кўчиб кетишдию, ўша қийин кунларда меҳри товланган Матлуба уларга туғишгандан аъло бўлиб қолди. Кўчиб кетган оила аъзолари «эски уй»ларига меҳрибонларини кўргани бот-бот келиб туришади.

Эшонхўжаевалар оиласига маҳалладагилар ҳавас қилишади. Қанча-қанча қизларнинг номи Матлуба деб қўйилди. Ота-оналар қизлари Матлубадай эл хизматига ярайдиган, рўзғор тутишда режали, баобрў бўлиб етишишни орзу қилиб унинг номини қўйишди. Матлуба опанинг уч фарзанди бор. Тўнғичи Баҳодир ўрта мактабда тарихдан дарс беради, айни чоқда педагогика институтини сиртдан ўқиб тамомламоқда. Муҳайё 9-синфда ва Шоҳолам 6-синфда таълим-тарбия оляпти.

«Пенсияга чиқибсиз, дам олсангиз бўлмайдими?» деб сўраганимизда тўладан келган, бир қарашда жиддий ва бир қарашда болалардай очиқ чеҳра бу табаррук аёл мана бундай деди:

— Болалар соғлиғи — менинг фароғатим. Уларсиз уйда бир кун ҳам туролмайман. Бутун умримни кичкинтойларга бағишлаганман. Ҳар даволаган болам умримга-умр қўшади, кайфиятимни чоғ этади. Шунинг учун пенсияга чиққан бўлсам ҳам, болалардан ажрагим йўқ. Тани-жоним соғ экан, болалар хизматидаман.

Матлуба Эшонхўжаева ҳамиша болалар хизматида. Ўттиз олти йилдан буён оқ халаткияди. Ҳамиша оҳори тўкилмаган бу халат унга ўзгача ҳусн, ўзгача салобат бахш этади, одамлар меҳрини оширади. Ўз касбини ардоқлаб келаётган аёл медицина ҳамшираси сифатида намуна кўрсатгани учун СССР Соғлиқни сақлаш министрлигининг «Соғлиқни сақлаш аълочиси» значоги билан тақдирланди. Ҳукуматимизнинг тўрт медали кавалери бўлган Матлуба опанинг кўксини энди Халқаро медаль ҳам безайдиган бўлди. Флоренс Найтингейл номидаги медални Совет Иттифоқидан 12 киши олганди. Ўтган йил Ўзбекистондан биринчи бўлиб ана шу фахрий мукофотга Матлуба Эшонхўжаева лозим кўрилди. Бу, камтар ва жафокаш медицина ҳамширасининг жаҳон медицина ходимлари даврасида тан олиниши эмасми!

Суратда: Матлуба Эшонхўжаева.

Ж. ХОЛҚОСИМОВ.

СПОРТ ЯНГИЛИКЛАРИ

Пономарев—терма команданинг катта тренери

СССР Министрлар Совети ҳузуридаги физкультура ва спорт комитетининг буйруғи билан хизмат кўрсатган спорт мастери А. Пономарев футбол бўйича СССР терма командасининг катта тренери, СССРда хизмат кўрсатган тренер Н. Гуляев эса шу команданинг тренери қилиб тайинланди.

Мамлакат терма командасига номзодларни бирмунча пухта танлашни ва уларни тайёрлашни таъминлаш учун А. Пономарев, Н. Гуляев, Г. Зонин — «Заря» [Ворошиловград], В. Николаев — [Армия марказий спорт клуби], ва А. Севидов—[«Динамо» Киев]лардан иборат составда тренерлар совети тузилди.

СССР терма командасининг Европа чемпионати саралаш ўйинларида муваффақиятли беллашганлиги учун хизмат кўрсатган спорт мастери В. Николаев СССР Министрлар Совети ҳузуридаги физкультура ва спорт комитетининг Фахрий ёрлиғи билан мукофотланди.

Ўсмирлар мусобақаси

Ленинград областидан келган 17 ёшли Борис Голосов ўсмирларнинг Кавголовода ўтказилган трамплиндан сакраш бўйича Бутуниттифоқ мусобақасида ғолиб чиқди. У 74 [энг узоқ сакраш] ва 68,5 метрга учиб 224,4 очко тўплади. Унинг ҳамшаҳари Александр Карпузов иккинчи, ленинградлик Петр Вторушин учинчи ўринни эгалладилар.

Ўсмирларнинг «учинчи чанғи» мусобақалари февраль ойида Италияда ўтказиладиган Европа биринчилиги олдидан саралаш мусобақаси бўлди.

Соврин ленинградликларда

МИНСК. Москва, Ленинград ва Белоруссия автомототуристлари ВЛКСМ Марказий Комитетининг «Оталар шуҳрати» ёрлиғини олиш учун беллашдилар. Нева дарёси соҳилидаги шаҳар вакиллари бу соврин эгаси бўлдилар.

СССР ташкил этилганлигининг 50 йиллигига бағишланган «Халқлар дўстлиги» Бутуниттифоқ автомототурист зонал пойгасининг қатнашчилари Минск шаҳрида уч кун давомида ана шу фахрли соврин учун кураш олиб бордилар. Ралли қатнашчилари отиш, автомашина ва мотоциклни фигурали ҳайдаш, граната ирғитиш ва туристик техника бўйича ўтказилган якунловчи мусобақаларга қадар минглаб километр йўлни босиб ўтдилар.

Бутуниттифоқ раллисининг финиши СССР ташкил этилганлигининг 50 йиллиги арафасида Москвада бўлади.

Европа кубоги учун

Москванинг «Динамо» ва «Локомотив» командаларининг хотин-қиз волейболчилари Европа чемпионлари кубоги мусобақасининг финал турнирига чиқдилар. Улар «Татра» [Прага] ва «Старт» [Лодзь] клублари билан биргаликда «Советский спорт» газетаси таъсис этган «Катта кристалл» совринини олиш учун беллашадилар.

Яқинда АҚШ Молия министрлиги мамлакатнинг олтин запаси ниҳоятда камайиб, 10,2 миллиард долларга тушиб қолганлигини маълум қилди. Бу урушдан кейинги йиллар ичида энг паст даражадир. Иккинчи жаҳон уруши даврида АҚШ 22 миллиард долларлик олтин запаслари тўплаган эди. Урушдан кейинги даврда у ўз олтин запасининг ярмини агрессив сиёсат, зўр бериб қуролланиш, ҳарбий базаларни кўпайтириш ва Ҳинди-Хитойдаги урушга сарфлади. Суратда: Нью-Йоркдаги резерв банк бўлими ходимлари борган сари камайиб кетаётган олтин қуймаларини санашмоқда.

ТАСС фотохроникаси.

ЧЕТ ЭЛЛАРДА

*

Японияда Окинава тўғрисидаги япон—америка битимига қарши норозилик намойиши авж олиб кетди. Мамлакатнинг барча йирик саноат марказларида Окинавадаги ҳарбий базаларнинг тугатилишини талаб қилиб митинг ва намойишлар ўтказилди. Суратда: Намойишчилар Токио кўчаларидан саф тортиб бормоқдалар.

Жапан Пресс — ТАСС фотоси.

ҚОҲИРАДАГИ КОНФЕРЕНЦИЯ ОЧИЛДИ

ҚОҲИРА, 10 январь. (ТАСС). Бу ерда Осиё ва Африка халқлари бирдамлиги ташкилотининг V конференцияси тантанали вазиятда очилди. Конференция ишида 70 дан ортиқ мамлакат бирдамлик миллий комитетларининг делегациялари ва кузатувчилари, шунингдек Жаҳон демократик ёшлар федерацияси, Халқаро студентлар союзи, Жаҳон касаба союзлар федерацияси, Африка бирлиги ташкилоти ва бошқа бир қанча ташкилотларнинг вакиллари ҳам қатнашмоқдалар.

Миср Араб Республикасининг Бош министри Маҳмуд Фавзий конференция қатнашчилари ҳузурида табрик нутқи сўзлади. У айтдики, Осиё ва Африка халқлари бирдамлиги ташкилоти 14 йиллик фаолияти мобайнида халқларнинг империализм ва мустамлакачиликка қарши курашига, миллий озодликка, озод бўлган мамлакатлар сиёсий ва иқтисодий мустақиллигини мустаҳкамлашга, ялпи тинчлик ва халқлар ўртасидаги дўстликни мустаҳкамлашга катта ҳисса қўшди.

Африка—Осиё бирдамлиги ҳаракати, деди М. Фавзий, бутун дунё прогрессив кучларининг инсониятнинг порлоқ келажаги учун курашидаги ғалабасининг жуда муҳим омилларидан биридир.

Конференция раиси, Миср делегациясининг бошлиғи, Араб социалистик иттифоқи Марказий Комитетининг Биринчи секретари Абдул Салом аз-Зайёд сўзлаган нутқида Осиё ва Африка халқлари миллий озодлик ҳаракатининг социализм мамлакатлари билан бирлигини мустаҳкамлашга даъват этди.

«Империализмга қарши кураш, — деб таъкидлади Араб социалистик иттифоқи Марказий Комитетининг Биринчи секретари, — айни маҳалда капиталистик эксплуатацияга қарши курашни ҳам билдиради. Бу кураш жаҳон империализмига бошчилик қилаётган Америка империализмига қарши олиб борилувчи курашни ҳам билдиради, чунки агрессия қаерда бўлмасин, қайси халққа қарши қаратилган бўлмасин бу агрессияда Америка империализми бирон йўсинда албатта қатнашмоқда».

Осиё ва Африка халқлари бирдамлиги ташкилотининг V конференцияси номига КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари Л. И. Брежнев юборган табрикномани, Миср Президенти А. Садат юборган мактубни, шунингдек бир қанча мамлакатлар ва халқаро ташкилотлардан келган табрикларни делегатлар қарсаклар билан кутиб олдилар.

Осиё ва Африка халқлари бирдамлиги ташкилоти доимий секретариатининг бош секретари Юсуф ас-Сибоий ташкилотнинг доимий секретариати Жамол Абдил Носир эсдалик медалини таъсис этганлигини мажлисда эълон қилди. Бу медаль Осиё ва Африка бирдамлиги ҳаракати ва миллий озодлик ҳаракатларининг таниқли арбобларига бериб турилади.

Осиё ва Африка халқлари бирдамлиги ташкилоти Миср президенти Анвар Садатни, Жанубий Вьетнам Республикаси муваққат революцион ҳукумати ташқи ишлар министри Нгуен Тхи Бинни, Осиё ва Африка мамлакатлари бирдамлиги Совет комитетининг раиси М. Турсунзодани, Фаластин озодлиги ташкилоти ижроия комитетининг раиси Ёсир Арафатни ҳамда Гвинея ва Яшил Бурун ороллари мустақиллиги Африка партиясининг бош секретари Амилкар Кабрални Жамол Абдил Носир медаллари билан мукофотлашга қарор қилди.

ДИПЛОМАТИК МУНОСАБАТЛАР ЎРНАТИЛДИ

ДЕҲЛИ. (ТАСС). Ҳиндистон ҳукумати ва Вьетнам Демократик Республикаси ҳукумати икки мамлакат пойтахтида — Деҳли ва Ханойда элчихоналар даражасида дипломатия ваколатхоналари ташкил этиш ҳақида қарор қабул қилдилар. Ҳиндистон ҳукуматининг Деҳлида эълон қилинган баёнотида шу тўғрида расмий хабар берилади. Баёнотда таъкидлаб ўтилганидек, «ҳар иккала мамлакат ўртасида дўстона муносабатларни янада ривожлантириш» мақсадида ана шу чора кўрилди.

Ҳиндистон ва Вьетнам Демократик Республикаси ҳукуматларининг қарори 1972 йил 7 январдан бошлаб дарҳол кучга кирди. Баёнотда Ҳиндистон Вьетнам Демократик Республикаси халқининг ҳаққоний курашини қўллаб келди ва бундан буён ҳам қўллаб-қувватлай беради, деб уқтириб ўтилади.

ПТИ агентлиги хабар беради: Ҳиндистоннинг Ханойдаги ҳозирги бош консули янги элчи тайинланганига қадар Ҳиндистон республикасининг Вьетнам Демократик республикасидаги муваққат ишлар вакили бўлиб қолади.

Элчилар, дейилади ҳукуматнинг ахборотида, тез орада алмашинади.

МАЛЬТА БЎЙСУНМАЙДИ

Англия Ташқи ишлар министрлиги дод-фарёд қилиб, бонг ура бошлади. Лондонда ҳеч ким ва ҳеч қачон кичик Мальта билан ҳисоблашишни ҳаёлига ҳам келтирмаган эди. Мальта мағрур бош кўтариб, инглизларнинг ҳамма қўшинларини 15 январдан кечиктирмай ўз территориясидан олиб чиқиб кетишни қаттиқ талаб этди. Дастлаб Темза соҳилларида беҳаёлик билан дўқ-пўписа қилмоқчи бўлдилар. Инглиз корчалонларининг органи «Файнэншл таймс» газетаси: «Англия ҳукумати Мальта бош министри Минтоффнинг ўз позициясини ўзгартиришини кутади ёки унинг қўл остидаги ҳукуматнинг иш бошидан кетишини кутади», деб пўписа қилди.

Аммо улар ўйлагандек бўлиб чиқмади. Шундан кейин Лондон матбуоти оролда жойлашган инглиз қўшинларига мадад бериш учун Англия ҳарбий ҳаво кучларининг транспорт самолётлари Мальтага юборилди, деб эълон қилди. Лекин бу ҳам кутилган натижани бермади. Мальта бош министри Минтофф парламентда сўзлаган нутқида ҳукуматнинг розилигисиз ҳар қандай қуролли кучлар оролда бўлишига рухсат берилмайди, деб яна таъкидлади. Шу билан бирга у Мальтанинг ажралиб, якка-ланиб қолишига тамомила чек қўйилди ва Мальтанинг дўстлари ҳамда иттифоқчилари бор, деб уқтириб ўтди.

Мальтанинг ҳозирги ҳукумати ўз мустақиллигини қаттиқ туриб ҳимоя қилиш ва Ўрта ер денгизининг қоқ ўртасида жойлашган ана шу давлат устидан инглизларнинг узоқ давом этган ҳукмронлигига барҳам беришга қатъий бел боғлади. Мальта 170 йил мобайнида стратегия жиҳатидан муҳим бўлган ана шу районда Британия империализмининг базаси бўлиб келган эди. Мальта 1964 йилда ўзини мустақил деб эълон қилишга муваффақ бўлди. Аммо бу билан аҳвол ўзгармади. Инглизлар ўша йилиёқ ҳамма ишда Лондоннинг кўрсатмаларига амал қиладиган ҳукуматни ҳокимият тепасига чиқардилар.

Аммо 1971 йилда ўтказилган сайловда бу ҳукумат мағлубиятга учради. Минтофф бошчилигидаги лейбористлар ҳукумати тузилди. Бу ҳукумат сайловчилар томонидан маъқулланган программани изчиллик билан амалга ошира бошлади. НАТОнинг Европа жанубий зонасидаги бирлашган ҳарбий денгиз кучлари штаби бу оролдан чиқариб юборилди. 6- Америка флоти кемаларининг Ла-Валетта портига кириши тақиқланди. Ҳукумат «биргаликда мудофаа қилиш тўғрисида» илгари Англия билан тузилган асоратли шартномани бекор қилди.

Халқ оммаси ва бутун жаҳоннинг тараққийпарвар жамоатчилиги Мальта ҳукуматининг миллий мустақилликни мустаҳкамлаш йўлидаги янги тадбирларини кенг қўллаб-қувватламоқда. Мальта ҳукумати буни ўз кучқудратининг манбаи ва инглиз империалистларининг беҳаёлик билан қиладиган дўқпўписаларини барбод этиш гарови деб билади. (ТАСС).

ДЎСТЛИК МИТИНГИ

ДАККА, 10 январь. ТАСС мухбири С. Буланцев хабар беради: Бангла деш пойтахтида кўп минг кишилик митинг бўлди. Митингда республика бош министри Тожиддин Аҳмад ва президентлик вазифасини ижро этувчи Назрул Ислом нутқ сўзладилар. «Совет Иттифоқи, — деди Бангла деш бош министри, — жаҳоннинг шу районини қутқариб қолди, Бангла дешни қутқариб қолди. АҚШ империалистлари ва Хитой раҳбарлари уни иккинчи Вьетнамга айлантирмоқчи эдилар». Бош министр Совет Иттифоқи Бирлашган Миллатлар Ташкилотида аниқ ва изчил йўл тутганлигини алоҳида қайд қилиб ўтди ҳамда Бангла деш халқининг мустақиллик йўлида олиб бораётган одилона курашини қўллаб-қувватлаган Советлар мамлакатининг халқига ва ҳукуматига зўр ташаккур изҳор этди. Бош министр Бангла деш, Совет Иттифоқи ва Ҳиндистон халқлари ўртасидаги дўстлик кундан-кунга мустаҳкамлана беради, деб умид билдирди. Сўнгра Тожиддин Аҳмад, дўст Ҳиндистон кўрсатган бирдамлик ва ёрдамни Бангла деш халқи асло унутмайди, деб уқтириб ўтди. Митингда Назрул Ислом нутқи ҳам зўр эътибор билан тингланди.

ҚИЗИҚУВЧИЛАРНИНГ ЁН ДАФТАРИГА

◆ БМТнинг ҳужжатларида келтирилган маълумотларга кўра, ер юзи аҳолиси 1970 йилда 3 миллиард 632 миллион кишини ташкил этди.

◆ Ҳозир Осиёда 2056 миллион, Европада 462 миллион, Африкада 344 миллион, Шимолий Америкада эса 321 миллион киши истиқомат қилади. Дунёда аҳолиси энг кўп шаҳар Токиодир. Унда 9 миллион киши, Нью-Йоркда 7,8 миллион, Лондонда эса 7,7 миллион киши яшайди.

◆ Аҳолисининг кўплиги жиҳатидан Хитой дунёда биринчи ўринда туради. Унинг аҳолиси — 759,6 миллион киши. Иккинчи ўринда Ҳиндистон — 550,3 миллион, учинчи ўринда Совет Иттифоқи — 242,7 миллион, тўртинчи ўринда АҚШ — 205,3 миллион киши.

◆ Ер юзи аҳолиси [illegible]

ХАЛҚАРО ОБЗОР

РИЁКОРЛИК ВА АЛДАМЧИЛИК СИЁСАТИ

Бутун жаҳон Вашингтонда бошланган жуда катта сиёсий можаронинг шоҳиди бўлди. «Махсус ҳаракат группаси» деб аталган группанинг Ҳиндистон — Покистон можароси [illegible]

[illegible] сида ҳукумат Ҳиндистонга қарши кайфиятда эмас, деб ёлғон гапирди». Журналист Ж. Андерсон эълон қилган ана шу ҳужжатлар ҳам буни тасдиқлайди. Киссинжер ва Вашингтон ҳукуматининг юқори мартабали бошқа вакиллари журналистлар ҳузурида АҚШ Ҳиндистон—Покистон можаросида «бетараф» йўл тутганлиги [illegible]

[illegible] малар АҚШ ҳукумати даъво қилганидек Шарқий Покистондаги «америка гражданларини ҳимоя қилиш» учун эмас, балки «ҳарбий кучларни намойиш қилиш» учун юборилганлиги тўғрисида ҳеч қандай шубҳа қолдирмайди. Ҳарбий кучларни ана шундай «намойиш қилиш»дан кузатилган мақсад [illegible]

[illegible] нинг иложи бўлмади. Эълон қилинган махфий ҳужжатлардан шу нарса яққол кўриниб турибдики, Вашингтон Ҳиндистонга қарши агрессив планларини ишлаб чиққан вақтда [illegible] чиларнинг Бирлашган Миллатлар Ташкилотидаги вакиллари ёрдамига умид боғлаган Вашингтон ҳукумати уларнинг ёрдамига беҳуда умид боғлаганлиги аён бўлиб қолди. Шу муносабат билан «Нью-Йорк таймс» газетаси АҚШнинг Ҳиндистон—Покистон можаросидаги позициясини ҳукуматнинг Америка билан Хитой иттифоқини мустаҳкамлаш йўлидаги интилишлари тақозо эт[illegible]

[illegible] га «Фантом» самолётларини етказиб бериш тўғрисида қарор қабул қилди. Араб жамоатчилиги ва жаҳоннинг бутун тараққийпарвар жамоатчилиги исроиллик агрессорларни қўллаб-қувватлаш юзасидан намойишкорона чиқарилган ана шу қарорни халқаро вазиятни янада кўпроқ кескинлаштирадиган жиддий иғвогарлик деб ҳисоблади.

Пентагон ҳарбийлари жаҳоннинг уруш давом этаётган бошқа бир районида — Ҳинди-Хитойда агрессия кўламларини кенгайтиришга уринмоқда. Америка самолётларининг [illegible]

АГРЕССИВ ЙЎЛ ДАВОМ ЭТТИРИЛМОҚДА

[illegible]

[illegible] яширмаётирлар. Шунинг учун ҳам «Нью-Йорк таймс» газетаси «халқаро майдонда Американинг ташқи сиёсатига ишонч йўқолиб бормоқда, Ҳиндистон—Покистон можароси вақтида бундай ишончга путур етган эди», деб ёзди.

Америка халқининг тобора кенг табақалари Ҳинди-Хитойда уруш йўли билан ғалаба қозонишга уриниш тамомила беҳуда уриниш эканлигини тушуниб олмоқдалар. Лекин шунга қарамай, Вашингтон ҳукумати ана шу йўлни давом эттирмоқда. «Нью-Йорк таймс» газетаси Никсоннинг кейинги нутқи ҳақидаги шарҳларида [illegible]

Г. ШИШКИН. (ТАСС).

Редактор М. ҚОРИЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

11.25 — ТОШКЕНТ. 11.30 — Янгиликлар, 11.40 — Врач маслаҳати, 11.50 — Фильм-концерт, 12.30 МОСКВА, 17.55 — ТОШКЕНТ, 18.00 — Экранда — Хўжайли пионерлари, 18.30 — Музикали эшиттириш, 19.10 — Ахборот, 19.25 — Миллионлар ленинча университети, 19.40 — Ёзувчи ва беш йиллик, 19.55 — Коммунист ва давр, 20.25 — Ахборот, 20.40 — Тожик музикаси, 21.30 — «Вақт», 22.00 — Депутат—халқ хизматкори, 22.30 — Аннанинг бахти (бадиий фильм), 24.00 — МОСКВА.

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

11.30 — ТОШКЕНТ. Ўқув кўрсатувлари, 18.15 — МОСКВА. 19.55 — «Саодат» журнали меҳмонимиз, 20.25 — Ленинград музикали комедия театрининг спектакли, 21.30 — Телефильм, 22.00 — Спектаклнинг давоми.

УЧИНЧИ ПРОГРАММА

20.00 — ТОШКЕНТ. Ўқув кўрсатувлари, 20.40 — Телефильм, 21.05 — Эстрадада биринчи марта.

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА — 13/I да Марварид қидирувчилар, 14/I да Майсаранинг иши.

ҲАМЗА НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 12/I да Олтин девор, 13/I да Олтин девор, 14/I да Табассум ўғрилари.

МУҚИМИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА — 13/I да Фарғона тонг отгунча, 14/I да Ёшликда берган кўнгил

КИНО

Севилмаган — «СПУТНИК» (жуфт соатларда), САНЪАТ САРОЙИ, «ЎЗБЕКИСТОН», «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ», «МОСКВА», «ДРУЖБА», «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

Саратон — «СПУТНИК» (тоқ соатларда), «КЎКЧА» (ўзбек тилида), НАВОИЙ номли (кундуз ва кечқурун).

Хавфли душман — «ҲАМЗА», «ВОСТОК» (кундуз ва кечқурун).

Ёшлар — «ЧАЙКА» (кундуз ва кечқурун).

Мен терговчи (жуфт соатларда), **Шер ҳамлага ҳозирланмоқда** (тоқ соатларда) — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ».

ҲАМЗА НОМИДАГИ ЛЕНИН ОРДЕНЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА

15, 23, 29 январда

СОФОКЛ

ШОҲ ЭДИП

2 пардали трагедия

Асқад МУХТОР таржимаси.

Саҳнага қўювчи — Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган санъат арбоби И. В. РАДУН.

Режиссер — Ўзбекистон ССР халқ артисти Ш. ҚАЮМОВ.

Рассом — Г. БРИМ.

Композитор — Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган санъат арбоби Б. ЗЕЙДМАН.

БОШ РОЛЛАРДА:

СССР халқ артистлари — Шукур БУРХОНОВ ва Сора ЭШОНТУРАЕВА.

Ўзбекистон ССР халқ артистлари М. УМАРХЎЖАЕВ, Қ. ХЎЖАЕВ ва бошқалар қатнашадилар.

Спектакль кеч соат 7 яримда бошланади.

Касса кундуз соат 10 дан очиқ.

Коллектив бўлиб кўриш учун заявкалар қабул қилинади.

«Главташкентстрой»нинг ЎҚУВ КОМБИНАТИ

қуйидаги қурилиш мутахассислари: дурадгорлар, ғишт терувчилар, арматурачилар, бетончилар, бўёқчи-сувоқчилар, монтажчилар, электр пайвандчилар, труба ётқизувчи слесарларни тайёрлайдиган

КУРСЛАРГА ЙИГИТ ВА ҚИЗЛАРНИ ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Ўқувчилар ойига 60 сўм ҳажмида стипендия билан таъминланадилар.

Ёлғиз кишиларга ётоқхона берилади ва Тошкент шаҳрига прописка қилинадилар.

Машғулотлар ҳар ойнинг биринчи числосида бошланади.

Ўқиш муддати — 3 ой.

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, Ш. Руставели кўчаси, 19-уй. Телефонлар: 55-17-89, 55-02-49.

Ўзбекистон ССР Социал таъминот министрлиги коллективи Самарқанд область социал таъминоти бўлимининг мудири А. Т. Мирмуҳамедовага умр йўлдоши

Исмат МИРМУҲАМЕДОВнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Орган Центрального Комитета Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР

Бизнинг адрес ва телефонлар: ТОШКЕНТ «ПРАВДА ВОСТОКА» кўчаси №26. [illegible]

Б. — 9. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг босмахонаси, Тошкент шаҳри. ИНДЕКС 64697. Р. 02127.